

Rahvusvaheline mõõde Eesti kutseõppeasutuste strateegiliste eesmärkide planeerimises ja igapäevases koolitöös

Aruande tellija: SA Archimedes

Aruande koostas: Evelin Silla, Accaro Solutions OÜ

Tallinn 2017

Sisukord

Uuringu taust ja lähtekohad	3
Uuringu valim ja meetodika.....	5
Rahvusvaheline mõõde koolide strateegiadokumentides.....	7
Rahvusvahelise koostöö olulisus ja osalemine programmides.....	13
Rahvusvaheline mõõde igapäevases koolitöös.....	17
Rahvusvahelistumise strateegia koostamine	17
Eesmärkide seadmine ning sidusus programmiliste dokumentidega.....	17
Rahvusvahelistumise strateegia koostamisel osalejad.....	18
Valdkondlikud ja piirkondlikud prioriteetidid.....	20
Rahvusvahelistumise strateegia elluviimine	21
Strateegia elluviimisel osalejad	21
Rahvusvahelise koostöö partnerid Eestis.....	22
Õpilaste osalemine kooli rahvusvahelistes tegevustes.....	22
Kooli töötajate osalemine rahvusvahelises töös	24
Eesmärkide hindamine.....	27
Probleemid strateegia elluviimisel	27
Rahvusvahelistes tegevustes osalemisega seotud muutused.....	28
Muutused õppekavaarenduses	28
Muutused õppeprotsessis	30
Õpilastega seotud muutused	31
Kooli töötajatega (sh õpetajatega) seotud muutused.....	32
Kooliga seotud muutused.....	33
Rahvusvaheline tunnus ja kommunikatsioon	34
Kogemuste jagamine teistele riikidele	35
Järeldused ja soovitused	37
Kasutatud kirjandus	42
Lisad.....	43
Lisa 1 Põhiteemade jaotus koolide rahvusvahelistumise strateegiates	43
Lisa 2: Veebiküsimustik	44
Lisa 3: Intervjuu kava.....	53

Uuringu taust ja lähtekohad

Kopenhaageni protsessi raames on alates 2002. aastast seatud sihiks kutseharidust kaasajastada ning atraktiivsemaks muuta. Juurutatakse üle-euroopalisi lähenemisviise nt piiriülest õpirännet, kvalifikatsioonide läbipaistvust ning tunnustamist, valdkonna rahvusvahelistumise toetamist tervikuna, aidates nii kaasa Euroopa ühise tööjõuturu loomisele. 2010. aastal Euroopa sotsiaalpartnerite ning Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud Brugge'i kommünikee toob muuhulgas esile, et aastaks 2020 peaks rahvusvahelistumine olema kutseõppe igapäevane eesmärk ning rahvusvaheline koostöö asutuste vahel peaks soodustama uute lähenemisviiside kasutamist õpetamisel ja õppimisel (Brugge'i kommünikee, 2010).

Eesti kutsekoolides on toimunud mitmekülgne rahvusvaheline suhtlus ja koostöö juba 1990ndate lõpust, seda nii koolide omafinantseeringul, aga põhiliselt siiski Euroopa erinevate programmide (nt Leonardo da Vinci ning Elukestva õppe programmi) toel. Rahvusvahelise koostöö süsteemne eesmärgistamine ja strateegiline planeerimine on alanud alles viimastel aastatel. Ühe olulise põhjusena saab välja tuua, et Erasmus+ programmi rahalised võimalused on võrreldes eelkäijatega tunduvalt kasvanud, mis on võimaldanud suurendada õpirändes osalejate arvu ja senisest aktiivsemalt osaleda rahvusvahelistes koostööprojektides.

Kõrvutades Erasmus + esimesel taotlusaastal (2014) toetuse saanud õpirännete arvu 2017. taotlusaastaga, on tõus olnud 40%. Kiireima tõusu on teinud kutsehariduse spetsialistide õpirännete arv - 4 aastaga on see kasvanud peaaegu 3 korda, kutseõpilaste praktikate arv on kasvanud 1,4 korda. Aastal 2017 osales Eestis Erasmus+ programmi kutseõpilaste õpirändel üle 900 inimese, mis on ligi 4% kutseõpilaste koguarvust. Kutsehariduse spetsialistide õpirändes osales üle 300 inimese, mis on 15% valdkonnas töötavate õpetajate koguarvust (SA Archimedes, 2017).

Alates 2014. a on Euroopa Komisjon asunud sarnaselt kõrgharidusega rakendama hartapõhist õpirännet ka kutsehariduse valdkonnas. Kutsehariduse õpirände hartaga

akrediteeritakse ja tunnustatakse kutseõppeasutusi, kes on olnud edukad kvaliteetse õpirände korraldamises oma õpilastele ja töötajatele ning julgustatakse neid edasi arendama oma rahvusvahelise koostöö strateegiaid. Harta eesmärk on lihtsustada õpirändetoetuse taotlemist ja aruandlust, kuid samas jätkuvalt **parandada õpirände kvaliteeti**. Kutsehariduse õpirände harta taotlemine on olnud põhiliseks tõukeks Eesti kutsekoolidele rahvusvahelistumise strateegiate välja töötamisel.

Vastavalt harta taotluskutsele peetakse kvaliteetse õpirände korraldamise kõrval oluliseks rahvusvaheliste lähenemisviiside arendamist õpirändes osalevates organisatsioonides nt koostöövõrgustike loomist, võõrkeelte õppimise edendamist, kaasaegsete õppemeetodite kasutuselevõttu jt (Harta taotluskutse, 2016).

2015. ja 2016. a taotlusvooru raames on Eestis kokku 15 hartataotluse esitanud kooli välja töötanud oma rahvusvahelistumise strateegiad ja pannud paika sihid edasisteks tegevusteks. **2017. aasta seisuga on Erasmus+ kutsehariduse harta saanud 7 Eesti kutseõppeasutust.**

Käesoleva uuringu eesmärk on kaardistada, millised eesmärgid on Erasmus+ kutsehariduse õpirände harta taotluse esitanud koolid rahvusvahelisele koostööle seadnud oma kooli arengukavades ja rahvusvahelistumise strateegiates, kuidas on rahvusvahelistumise strateegia elluviimine koolis korraldatud ning missugused muutused koolielus on rahvusvahelistes tegevustes osalemine kaasa toonud. Samuti on uuringu eesmärgiks anda soovitusi nendele koolidele, kes on oma rahvusvahelistumise strateegiat koostamas või uuendamas.

Uuringu valim ja metoodika

Uuringu valimi moodustasid aastatel 2015-2016 Erasmus+ õpirände harta taotluse sh rahvusvahelistumise strateegia esitanud 15 kutseõppeasutust. Aastal 2015/16 oli Eestis 37 kutseõppeasutust ning 5 kutseõpet pakkuvat rakenduskõrgkooli (Haridussilm, 2017). Seega moodustab valim 36% kutseõpet pakkuvatest haridusasutustest. Valimi 15 kooli lähetab ühel õppeaastal ligikaudu 66% (kolme aasta keskmine) kõikidest Erasmus+ kutseõpilaste praktikantidest ja 74% kutseharidustöötajate õpirännetest (SA Archimedes, 2017). Uuringus osalesid erineva suurusega koolid (vt tabel 1).

Tabel1 Uuringus osalenud koolid suuruse järgi

Koolide arv	Õppurite arv*	Osakaal valimis
3	1000 ja enam	20%
6	701-1000	40%
3	401-700	20%
3	100-400	20%

*Haridussilm, 2017

Uuringu läbiviimine toimus kolmes etapis. **Esimeses etapis** (veebruar 2017) analüüsiti kutsekoolide arengukavades ning rahvusvahelistumise strateegiates rahvusvahelistumisega seotud eesmärgid ning kaardistati, milliseid mõõdikuid koolid kasutavad nimetatud eesmärkide saavutamise mõõtmiseks.

Uuringu **teises etapis** (märts-aprill 2017) viidi läbi veebiküsitlus kõigis valimis osalenud 15 koolis. Selleks teavitati koole e-kirjaga uuringu eesmärkidest ja ajakavast ning saadeti veebiküsimustik (vt lisa 2), millele paluti vastata nendel kooli töötajatel, kes koolis otseselt vastutavad rahvusvahelise koostöö elluviimise eest. Igalt koolilt oodati konsolideeritud vastuseid küsimustikule, mis tähendab, et koolil paluti täita üks ankeet ning arutada koolisiselt eelnevalt läbi küsimuste vastused.

Uuringu **kolmandas etapis** (mai-juuni 2017) viidi läbi telefoniintervjuud 5 uuringus osalenud kooliga, kelle rahvusvahelise töö eest vastutavatele töötajatele saadeti e-kiri

intervjuuküsimuste kavaga (vt lisa 3). Valimis on nii suuri kui väikeseid koole, õpirände harta omanikke ja mitteomanikke, rahvusvahelises töös aktiivseid ja vähem aktiivseid koole (vt tabel 2). Kolmanda etapi eesmärgiks oli koguda täiendavat infot uuringu teises etapis käsitletud teemade kohta.

Uuringu teises ja kolmandas etapis olid vaatluse all järgmised teemad:

- Rahvusvahelistumise strateegia koostamise protsess ning selles osalejad
- Õpilaste osalemine kooli rahvusvahelistes tegevustes
- Kooli töötajate (sh õpetajate) osalemine kooli rahvusvahelistes tegevustes
- Rahvusvaheline mõõde kooli arendustegevustes
- Kooli rahvusvahelise tuntuse ja kommunikatsiooni edendamine
- Valdcondlike teadmiste ja kogemuste jagamine väljaspool Eestit

Tabel 2 Uuringu kolmandasse etappi kaasatud koolid

Kool 1 (K1)	Üle 1000 õppuri, 21-30% töötajatest osaleb rahvusvahelistes tegevustes, osaleb 2 rahvusvahelises programmis
Kool 2 (K2)	Üle 1000 õppuri, õpirände harta omanik, 21-30% töötajatest osaleb rahvusvahelistes tegevustes, osaleb 4 rahvusvahelises programmis
Kool 3 (K3)	701-1000 õppurit, õpirände harta omanik, 41-50% töötajatest osaleb rahvusvahelistes tegevustes, osaleb 2 rahvusvahelises programmis
Kool 4 (K4)	401-700 õppurit, 11-20% töötajatest osaleb rahvusvahelistes tegevustes, osaleb 2 rahvusvahelises programmis
Kool 5 (K5)	401-700 õppurit, 51-70% töötajatest osaleb rahvusvahelistes tegevustes, osaleb 4 rahvusvahelises programmis

Rahvusvaheline mõõde koolide strateegiadokumentides

Uuringu esimeses etapis analüüsiti 2015-2016 Erasmus+ kutsehariduse õpirände harta taotluse esitanud kutsekoolide rahvusvahelistumise strateegiates ning arengukavades kajastatud eesmärgid ja tegevusi ning kaardistati mõõdikud. Eesmärgiks oli saada ülevaade koolide poolt rahvusvahelistumisele seatud eesmärkidest ja teha kindlaks koolide rahvusvahelistumise strateegiates toodud eesmärkide sidusus riiklike strateegiatega.

Ülevaate saamiseks grupeeriti strateegiates toodud eesmärgid ühtsete teemade/märksõnade alla. Üldiselt võib öelda, et enamiku koolide rahvusvahelistumise strateegiates on viited tabelis 3 toodud teemadele. Nelja esimest teemat sisaldavad kõigi koolide rahvusvahelistumise strateegiad. Allpool tutvustame teemasid vastavalt esinemissagedusele alustades kõige enam kajastust leidnud teemadega.

Tabel 3 Teemad kutseõppeasutuste rahvusvahelistumise strateegiates

Teema	Esinemissagedus koolide strateegiates (koolide arv)
Õpetajate ja õpilaste õpiränne	15
Kooli töötajate arendamine	15
Partnerluse arendamine	15
Kutseõppe kvaliteedi arendamine	15
Rahvusvahelise tunde suurendamine ja kommunikatsioon	12
Õppeprotsessi arendamine	11
Õppekavade arendus	9
Kaasamine ja võrdõiguslikkus	9
Kogemuste jagamine teistele riikidele	4

Kõik koolid on oma strateegiates nimetanud **õpilaste ja õpetajate õpirännet** rahvusvahelistumise osana ning maininud tegevustena õpilaste välispraktikat ning õpetajate stažeerimist Euroopa riikides.

Õpirände peamiste eesmärkidena töid koolid välja õppija isikliku arengu toetamist ning

erialaste teadmiste ja oskuste suurendamist, võõrkeeleskuse arendamist, uute teadmiste omandamist teiste kultuuride ja riikide kohta, rahvusvaheliste kontaktide loomist ning välismaal omandatud pädevuste süsteemsemat tunnustamist. Õpetajate puhul olid õpirände peamiseks eesmärgiks nii erialase pädevuse tõstmine kui ka õpetajate motiveerimine.

Rahvusvahelistumise strateegiates on õpilaste õpirändele arvulised määrad välja toonud 11 kooli, arengukavades 9 kooli. Õpirändes osalemise aktiivsust mõõdetakse absoluutarvuna ja/või suhtarvuna kooli õpilaskonnast. Enamasti on koolid esitanud määra alumise piiri (nt vähemalt x õpilast aastas). Umbes pooled koolid on toonud välja õppurite õpirände arvude/osakaalude suurenemise arengukava ja/või rahvusvahelistumise strateegia perioodil aastate lõikes (7 kooli). Antud määrad põhjal ei ole võimalik anda ühtset hinnangut kavandatava õpirände kasvu osas. Lisaks väljaminevas õpirändes osalemisele on üksikud koolid seadnud määra ka sissetuleva õpirände osas, milleks on aasta jooksul vastuvõetav välisõppurite või välisõpetajate arv.

Kooli töötajate (sh õpetajate) arendamise vajalikkusele läbi rahvusvahelise koostöö viidatakse kõigis uuritud rahvusvahelistumise strateegiates. Peamiselt tuuakse esile kooli töötajate võõrkeeleskuse arendamist (12 kooli) ning töötajate erialaste ning õpetamisalaste oskuste täiendamist. Kooli töötajate peamise arendamise võimalusena nähakse ette töötajate osalemist õpirändeprojektides, stažeerimist välisettevõtetes, osalemist rahvusvahelistes koostööprojektides.

Kooli töötajate arendamisega seotud peamise määra on toodud töötajate osalemine (aasta jooksul) õpirändes, stažeerimisel või välisprojektides. 13 kooli on sellise määra välja toonud absoluutarvu ja/või suhtarvuna. Üksikutel juhtudel oli täpsustatud ka sihtrühma (nt juhtkonna osalemine töölähetusel, seminaril, koolitusel või õpirändes aasta jooksul). Kooli töötajate võõrkeeleskuse arendamisega seotud kvantitatiivse määra on esitanud vaid üks kool oma arengukavas – õpetajate võõrkeele oskus teatud tasemel suhtarvuna kooli töötajaskonnast (nt aastaks 2020 võõrkeele oskus tasemel B1 – 43% personalist).

Partnerluse arendamise all on koolid rahvusvahelistumise strateegiates kajastanud tegevustena koostööpartnerite võrgustiku hoidmist ja laiendamist (15) ning osalemist

rahvusvaheliste organisatsioonide ja võrgustike töös (10). Enamjaolt viitavad koolid strateegiates partnerlusele Euroopa riikidega. Mõõdikud antud eesmärgi osas on esitanud 3 kooli ning need on seotud uute partnerite/partnerlepingute/võrgustike arvuga perioodi jooksul.

Kutseõppe kvaliteedi arendamist mainis rahvusvahelistumise strateegias 15 kooli. Kutseõppe kvaliteedi arendamist kajastati seoses kooli töötajate erialase täiendamisega, stažeerimisega ja õppekäikudel osalemisega (4), välislektorite kaasamisega (4) ning võõrkeelse õppe pakkumisega koolis (2), partnerorganisatsioonide võrgustiku laiendamisega (1), rahvusvahelistes projektides osalemisega (2). Peaaegu kõik koolid pidasid oma rahvusvahelistumise strateegiates oluliseks õpilaste oskuste paremat vastavust tööturu vajadustele ning parema (rahvusvahelise) konkurentsivõime tagamist (14). ECVET süsteemi rakendamist toodi välja 11 rahvusvahelistumise strateegias.

Kutseõppe kvaliteedi arendamise mõõdikuks võib lugeda nt kahe kooli esitatud õppetöösse kaasatud välislektorite arvu. Samuti on kaks kooli sõnastanud mõõdiku rahvusvaheliste õppurite osakaalu või rahvusvaheliste õpperühmade arvu kohta koolis. ECVET süsteemi rakendumise osas mõõdikuid ei esitatud.

Rahvusvahelise tuntuse suurendamise ja kommunikatsiooni tegevustena töid koolid esile võõrkeelse veebilehe, infomaterjalide ja/või sotsiaalmeediakanalite sisu arendamise (9), aga ka rahvusvaheliste ürituste (sh kutsevõistluste) korraldamise (4) ning rahvusvahelistel erialaüritustel (sh kutsevõistlustel) osalemise (7). Analüüsi teostamise hetkel oli uuringus osalevatest koolidest **inglisekeelne veebileht olemas 10 koolil** ning sama palju koole on **rahvusvahelistumise strateegia avalikustanud oma veebilehel (sh üks kool ka inglise keeles)**. Rahvusvahelise tuntuse ja kommunikatsiooni mõõdikuid, mis on peamiselt seotud osaletud/korraldatud ürituste arvuga aasta jooksul on strateegiates kirjeldanud 6 kooli.

Õppeprotsessi arendamisega seoses nimetavad koolid uute õppemeetodite arendamist (3), innovaatiliste lahenduste/toodete väljatöötamist (6), õpikeskkonna kaasajastamist (3) ja e-õppe laiendamist (2). Õppeprotsessi arendamine toimub koolides rahvusvahelistes koostööprojektides osalemise läbi, mille eesmärk on kutsuda ellu ja rakendada õppeprotsessis erinevaid innovaatilisi algatusi, luua õpimooduleid jms. Samuti töid koolid

esile õpirändes osalemist kui ühte võimalust õppeprotsessi mitmekesistamiseks. Õppeprotsessi mõõdikutest on koolid nimetanud nt innovaatiliste algatuste või õpimoodulite rakendamist õppeprotsessis, kuid ei ole neid täpsustanud.

Õppekavaarendust on rahvusvahelistumise strateegiates eesmärgina või tegevusena nimetanud 9 kooli. Ligi pooled uuringu koolidest kavandavad võõrkeelsete (peamiselt ingliskeelsete) õppekavade ja/või õppemoodulite väljatöötamist ning rakendamist (7). Samuti on mõned koolid strateegiates nimetanud **ühisõppekavade loomist koostööpartneritega**. Teadmisi ja kogemusi õppekavaarenduseks saadakse nii õpirändeprojektides kui koostööprojektides osalemise kaudu. Õppekavaarenduse mõõdikuna on strateegiates nimetatud vastava valdkonna õppekavade/õppemoodulite arendamist perioodi jooksul.

Kaasamise ja võrdõiguslikkuse teemaga seonduvalt saab välja tuua **hariduslike erivajadustega (HEV) õppurite kaasamist õpirändesse**, erinevate huvigruppide kaasamist rahvusvahelistesse projektidesse. Üksikutel juhtudel on printsiibina rõhutatud kõigile võrdsete võimaluste tagamist õpirändes osalemiseks ning samuti välispraktika või stažeerimise korraldamisel erinevate õppekavarühmade esindatusega arvestamist. **Mõõdikuna olid 2 kooli esitanud HEV õppurite arvu õpirändes osalemise kohta aastas.**

Neli kooli on rahvusvahelistumise strateegiates maininud **kogemuste jagamist väljaspool Eestit**. Enam tuli esile kogemuste jagamine kolmandatele riikidele (nt Gruusia, Ukraina) aidates sel viisil kaasa kutsehariduse edendamisele. Üks kool tõi välja koolitusteenuse pakkumise välisriigi kodanikele.

Geograafilised piirkonnad rahvusvahelistumise strateegiates

Enamus koolidest on oma rahvusvahelistumise strateegiates viidanud riikidele või piirkondadele, kellega koostööd tehakse. Peamiselt toimub rahvusvaheline koostöö Lääne-Euroopa riikidega, mõned koolid on välja toonud koostöösidemed kolmandate riikidega (nt Ukraina, Gruusia, Armeenia jt) (4), sh partneritega Venemaal (3).

Strateegiatega sidus programmiliste dokumentidega

Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020 toob strateegilise meetmena välja koostöövormide loomise õpikäsituse muutmiseks, sealhulgas õppeasutuste ja õpetajate osalemise rahvusvahelistes koostööprojektides.

Strateegia elluviimiseks koostatud Kutseharidusprogrammis 2016-2019 nähakse rahvusvahelise koostöö arendamist ühe olulise tegevusena õppes osalemise kasvu ning lõpetajate parema tööturuvajadustele vastavuse tagamisel. Õpirändekogemus aitab kaasa õpetajate professionaalse arengu suurendamisele ning õpilaste konkurentsivõime tõstmisele tööturul. Selle tulemusena oodatakse:

- a. õpetajate ning õpilaste õpirände mahu kasvu,
- b. koolide suuremat osalemist rahvusvahelises koostöös ning
- c. EL instrumentide (sh ECVET) efektiivsemat rakendamist.

Valimis olnud 15 kutsekooli rahvusvahelistumise strateegiates on koolid viidanud järgmistele dokumentidele:

- oma kooli arengukava (11)
- Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020 (10)
- Kutseharidusprogramm 2016-2019 (5)
- Tark ja tegus rahvas 2015-2018 (3)
- regionaalsed arengukavad (2)
- valdkondlikud arengukavad (2)
- Teadmispõhine Eesti 2014-2020 (1)
- Haridus ja koolitus 2020 (1)
- Euroopa 2020 (1)
- Brugge'i kommünikee 2020 (1)

Kokkuvõtteks võib öelda, et koolide rahvusvahelistumise strateegiates toodud eesmärgid ja tegevused on üldiselt kooskõlas riiklikes strateegiates toodud eesmärkidega. Peamiste eesmärkidenä tuuakse rahvusvahelistumise strateegiates esile kutseõppe kvaliteedi arendamist sealjuures kooli töötajate arendamist ning õpilaste konkurentsivõime tõstmist

tööturul. Seejuures nähakse olulist rolli õpirändes osalemisel ning ECVET süsteemi rakendamisel.

Koolide rahvusvahelistumise strateegiate analüüs näitas, et nende kvaliteet varieerub koolide lõikes. Osade strateegiate puhul ei tule selgesti esile kooli omanäolisus ja erisused ning vaid vähestes viidati regionaalsetele ja valdkondlikele arengukavadele ja prioriteetidele. Mõned rahvusvahelistumise strateegiad on pigem üldsõnalised. Näiteks on eesmärkides viidatud rahvusvahelise koostöö tugevdamisele läbi õpirände ning koostööprojektides osalemise, kuid ei ole täpsustatud prioriteetseid valdkondi, konkreetseid tegevusi ega moodsikuid. Koolide poolt strateegiates esitatud moodsikud on enamasti kvantitatiivsed ning näiteks õpirände puhul sageli seotud vaid mahu moodsimisega.

Rahvusvahelise koostöö olulisus ja osalemine programmides

Uuringu teises etapis viidi kõigi uuringus osalenud 15 kooli seas läbi veebiküsitlus. Kolmandas etapi intervjuudes koguti 5 koolilt täiendavat infot (edasises tekstis tähistatud värviliselt).

Peaaegu kõigi uuringus osalenud koolide (93%) hinnangul on kutsehariduse rahvusvahelistumise teema riiklikul tasandil pigem oluline või oluline. Koolid põhjendasid rahvusvahelise koostöö olulisust võimalusega osaleda rahvusvahelistes võrgustikes ning koostöö- ja õpirändeprojektides, mis omakorda võimaldab vahetada erialast infot ja kogemusi ning parendada seeläbi kutsehariduse kvaliteeti. Sealhulgas toodi esile rahvusvahelise koostöö positiivset mõju õppekavaarendusele ning õppeprotsessile.

Koolide arvates on rahvusvaheline koostöö kutsehariduses oluline Eesti majanduskasvu toetamiseks ning vaba liikumise ja õppimise tagamiseks Euroopas. Rahvusvaheline koostöö annab võimaluse võrrelda Eesti kutsehariduse taset teiste riikidega ning seda vajadusel ühtlustada.

Intervjuudes nimetati, et õppekavarühmade akrediteerimise protsessis võetakse kooli rahvusvahelistumist arvesse ning ühe kriteeriumina hinnatakse ka õpilaste-õpetajate õpirännet (K3). Olulisust näitab intervjuueeritud koolide arvates ka see, et lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumile aitab kutsehariduse rahvusvahelistumisele aktiivselt kaasa ka Välisministeerium läbi arengukoostöö toetamise (K5), kus osaleb kolmandik uuringus osalevatest koolidest (vt joonis 1).

Intervjuueeritud koolide hinnangul annaks riiklik kutsehariduse rahvusvahelistumise strateegia üldised eesmärgid ja suunad koolide rahvusvahelistumise strateegiatele (K1), tagaks koolide arvates süsteemsema/koordineerituma lähenemise kutsehariduse arendamisel/rahvusvahelistumisel (K1, K2, K3, K4, K5), võimaldaks tõhusamalt kaasata ettevõtjaid kooli rahvusvahelistesse tegevustesse (K2), lihtsustaks rahvusvahelise töö korraldamist vähendades bürokraatiat (K4, K5).

Intervjueeritud koolid töid rahvusvahelistumise tähendusena kooli jaoks kõige enam välja võimalust osaleda õpirändes nii õpetajatel kui õpilastel (K4, K1, K2, K3) sh võõrkeeleskuse parandamist nii õpetajatel kui õpilastel (K1, K4). Mainiti ka, et rahvusvahelistumine toetab kooli arengukavalist eesmärkide täitmist sh õpikeskkonna ja õppekava arendamist (K2, K3), töötajate motiveerimist (K2), tõstab õpilaste motivatsiooni (K1). Rahvusvahelistes tegevustes osalemine on oluline kooli maine tõstmiseks (K3) ning annab koolile võimaluse teistest eristuda - nt pakkuda võõrkeelset õpet (K5). Rahvusvahelises töös osalemine suurendab õppurite konkurentsivõimet nii Eesti kui Euroopa tööturul (K1), populariseerib kutseharidust (K1).

Osalemine rahvusvahelistes programmides

Eesti kutsekoolide osalemist rahvusvahelises töös toetavad mitmed programmid.

Erasmus+ programm pakub kutseõppeasutustele võimalust saata oma õppureid Euroopa riikidesse välispraktikale ja haridustöötajaid välismaale õppima või õpetama. Lisaks on võimalik kutsuda välisriigi ettevõtete töötajaid ka Eestisse koolitama. Teise olulise tegevusena toetab Erasmus+ ka rahvusvahelist strateegilist koostööd, mille eesmärk on arendada ja jagada innovatiivseid lahendusi, toetada koostööd, üksteiselt õppimist ning kogemuste vahetamist. Ka strateegiliste koostööprojektide raames võib toimuda lühiajalisi õpirändeid.

Põhjamaade Ministrite Nõukogu haridusprogrammi Nordplus eesmärk on edendada ja tugevdada koostööd Põhja- ja Baltimaade vahel nii üld-, kõrg- kui täiskasvanuhariduses. Programm toetab õpirännet, projekte ja võrgustikke ning on avatud hariduse ja elukestva õppega seotud asutustele ja organisatsioonidele. Kutseharidusasutused osalevad reeglina nii Nordplus Juuniori kui ka Nordplus täiskasvanuhariduse programmis.

Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) ja Norra stipendiumiprogramm pakkus aastatel 2013-2017 hariduskoostöö võimalusi Eesti, Norra, Islandi ja Liechtensteini keskharidusasutustele. Koostööprojektide eesmärgiks oli tõsta õpetamise ja õppimise kvaliteeti keskhariduse tasandil kõrgeltkvalifitseeritud personali ja õpikeskkonna kaasajastamise kaudu. Uus programmiperiood on hetkel ettevalmistamisel.

Eesti arengukoostöö sai alguse 1998. aastal, mil eraldati Eesti Vabariigi Valitsuse reservist esimest korda vahendid arengukoostöö rahastamiseks, et aidata reformi kogemuste jagamise kaudu arenguriike. Arengukoostööd viiakse ellu nii kahepoolse kui mitmepoolse koostöö korras ning seda koordineerib Eesti Välisministeerium.

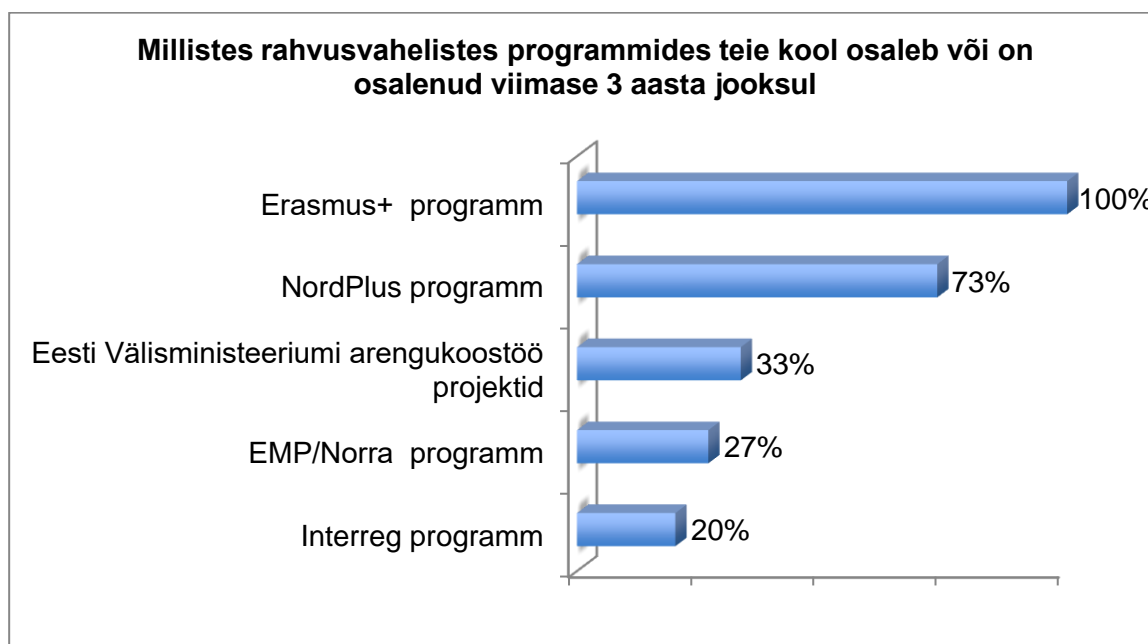
Arengukoostöö üheks eesmärgiks on hariduse kättesaadavuse suurendamine. Kutsehariduse valdkonnas on SA Innove koordineerimisel viidud ellu mitmeid projekte Gruusia kutsehariduse toetamiseks (alates 2010) ning ka Ukraina kutsehariduse toetamiseks (alates 2014). Projektidesse on partneritena kaasatud nii Eesti kui partnerriigi haridusministeeriumid ning kutseõppeasutused.

Interregi Euroopa territoriaalse koostöö tegevusi Eestis koordineerib Rahandusministeerium. Interreg programmid jagunevad piiriülese koostöö (Eesti-Läti, Eesti-Vene ja Kesk-Läänemere), piirkondadevahelise koostöö (INTERACT III, Interreg Euroopa, ESPON 2020, URBACT III) ning riikidevahelise koostöö (Läänemere piirkonna) programmideks. Eesti osaleb kokku kaheksas programmis (Rahandusministeerium, 2017). Kutsehariduses toimub koostöö näiteks Kesk-Läänemere programmi raames, mille eesmärgiks on kutsehariduse konkurentsivõime tõstmine ning tööturuga vastavusse viimine. Programmi üks alameesmärkidest on kutsehariduse õppekavade ühtlustamine partnerriikides (Eesti, Läti, Soome, Rootsi).

Kõik uuringusse kaasatud koolid osalevad Erasmus+ programmis. Enamus koolidest osaleb lisaks ka Nordplus programmis (11 kooli, 73%), kolmandik koolidest osaleb Eesti Välisministeeriumi arengukoostöö programmis (5 kooli, 33%), mõnevõrra vähem osalevad koolid EMP/Norra programmis ning Interreg programmis (vt joonis 1).

Uuringus osalenud koolidest 27% osaleb või on viimase 3 aasta jooksul osalenud kokku neljas, 13% kolmes, 53% kahes ning 7% ühes rahvusvahelises programmis.

Joonis 1 Koolide osalemine rahvusvahelistes programmides/projektides

Intervjuudest selgus, et erinevates rahvusvahelistes programmides osalemiseks kaalutakse koolis esmalt programmide/projektide poolt pakutavaid võimalusi ning samuti hinnatakse olemasolevaid ressursse (töötajad, aeg, rahalised vahendid) (K1, K2, K3, K4). Oluline on programmi/projekti eesmärkide kattumine kooli prioriteetidega (K3, K5).

Üks intervjueeritud koolidest osaleb rahvusvahelistes koostöö-/arendusprojektides partnerina ning eesmärkide seas on ka projekti algatamine (K1). Ülejäänud neli kooli osalevad nii algatajana kui ka partnerina (K2, K3, K4, K5). Projekti algatamine pakub koolile rohkem võimalusi, kuna oma vajadusi on võimalik projektitaotluses kajastada. Partnerina osalemisel on projektiidee ja sisu projekti juhtpartneri/koordinaatori poolt määratud (K3, K4, K5). Samas projektides partnerina osalemisel on reeglina omafinantseering väiksem ja seega osalemine lihtsam (K5).

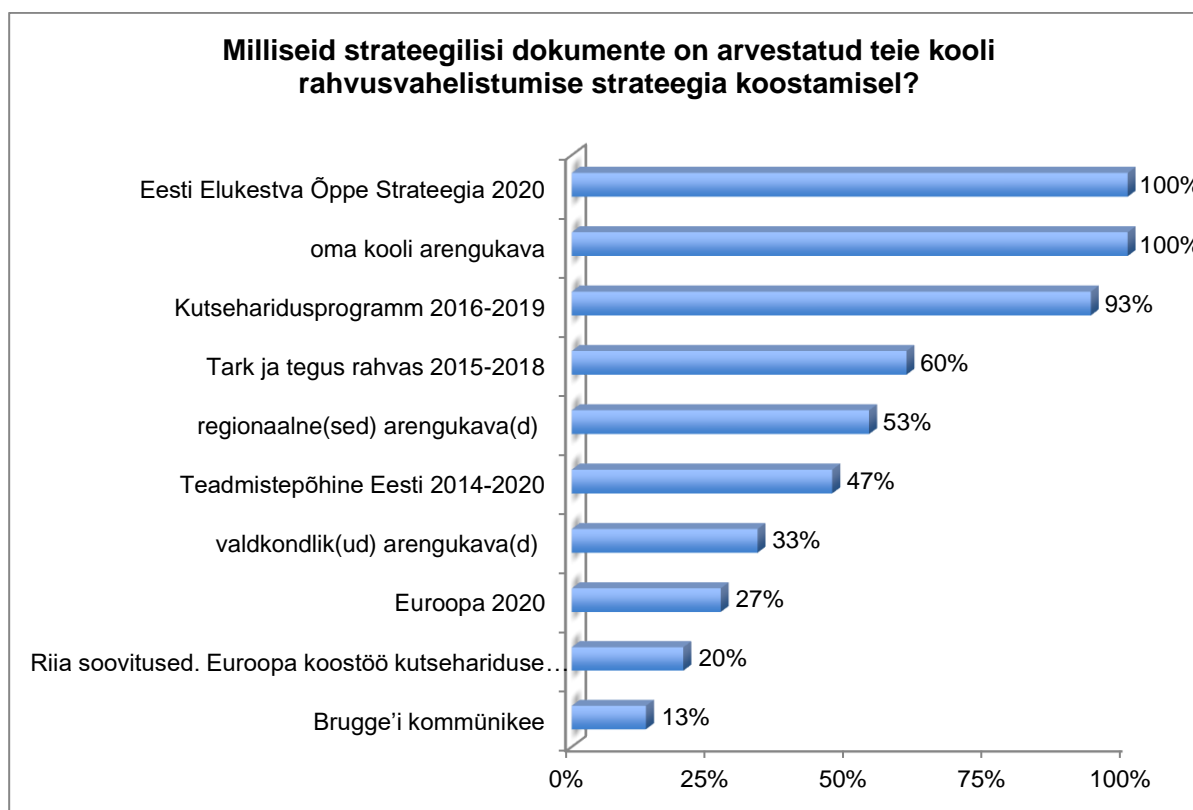
Rahvusvaheline mõõde igapäevases koolitöös

Rahvusvahelistumise strateegia koostamine

Eesmärkide seadmine ning sidusus programmiliste dokumentidega

Koolid on oma rahvusvahelistumise strateegia koostamisel peamiselt lähtunud oma kooli arengukavas ning Eesti Elukestva Õppe Strateegias 2020 (sh Kutseharidusprogramm aastateks 2016-2019) toodud eesmärkidest. Lisaks nendele dokumentidele nimetas 47% koolidest ka arengukava "Teadmispõhine Eesti 2014-2020" ning 40% koolidest Euroopa arengukavade (sh "Euroopa 2020", "Riia soovitused. Euroopa koostöö kutsehariduse ja – koolituse valdkonnas 2015-2020", "Brugge'i kommünikee") eesmärkide arvesse võtmist (vt joonis 2). Ligikaudu pooled koolidest töid esile regionaalsete arengukavade aluseks võtmist. Valdkondlike arengukavade eesmärkide arvesse võtmine rahvusvahelistumise strateegiate koostamisel oli pigem tagasihoidlik.

Joonis 2 Rahvusvahelistumise strateegia koostamisel arvesse võetud strateegilised dokumendid

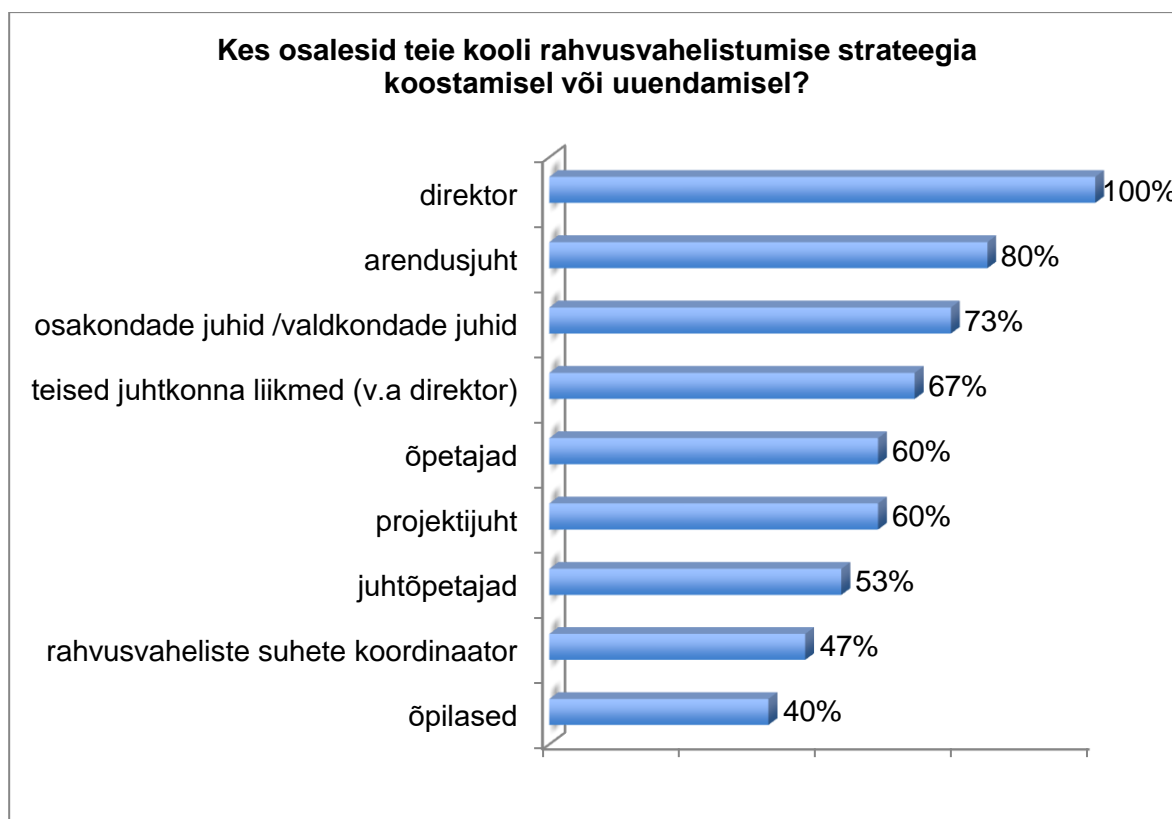
Intervjuudest selgus, et rahvusvahelistumise strateegia eesmärgid tulenevad kooli kogemustest, väljakutsetest ja võimalustest, partnerite pakkumusest, arvesse võetakse tööturu vajadusi (K1, K5). Eesmärkide seadmisel lähtutakse kooli arenguvajadustest (K1, K3, K4), võetakse aluseks õppesuundade/õppekavade arendamise vajadust (K3) ning õpetajate täiendkoolituse vajadust (K3). Eesmärkide seadmine toimub ka õpilaste ja õpetajate õpirännete põhjal, võetakse arvesse ideid ja vajadusi ning samuti kitsaskohti, mida oleks tarvis muuta (K4).

Rahvusvahelistumise strateegia koostamisel osalejad

Strateegiatöö üks põhireegleid on, et kavandamise protsessi peavad olema kaasatud need, kellest sõltub selle elluviimine ehk organisatsiooni võtmeisikud, juhtkond, allüksuste juhid jt. Mida rohkem osalejaid on strateegilisse planeerimisse kaasatud, seda lihtsam on strateegiat hiljem rakendada (Roots, 2005).

Valikvastustega küsimusele “Kes osalesid Teie kooli rahvusvahelistumise strateegia koostamisel või uuendamisel” vastasid kõik koolid, et osales direktor ning arendusjuht ja/või projektijuht. 80% koolidest kaasas strateegia koostamisse juhtõpetajad ja/või õpetajad, 73% osakondade/valdkondade juhid. 67% koolides osalesid strateegia protsessis ka teised juhtkonna liikmed ning 47% koolidest rahvusvaheliste suhete koordinaator¹. Õpilaste osalemist strateegiaprotsessis tõi välja 40% koolidest (vt joonis 3). Intervjuudest selgus, et õpilaste arvamust strateegiaprotsessis esindas õpilaskonna esindaja, kes oli kaasatud RV strateegia töörühma (K1, K5).

Joonis 3. Rahvusvahelistumise strateegia koostamisel osalejad

Kaks kooli mainis kommentaarides, et strateegia koostamises osales kogu kooli liikmeskond ning sama paljud koolid nimetasid kooli nõukogu liikmete kaasamist. Töömaailma esindajate kaasamist strateegia koostamisse esile ei toodud.

¹ Rahvusvaheliste suhete koordinaatori ametikohta ei ole kõikides kutsekoolides.

Intervjuude põhjal selgus, et töömaailma esindajad ei olnud otseselt kaasatud rahvusvahelistumise strateegia koostamise protsessi. Tagasisidet tööturu vajaduste kohta saadakse ettevõtjatelt rahvusvaheliste projektide elluviimisel (K1, K3) ja/või nt toimuvatel õppekavarühmade ümarlaudadel, kus arutatakse koos ettevõtjatega arengukavalisi eesmärke sh õpirändega seonduvat (K2). Samas toodi välja ka tööandjate poolset huvipuudust osaleda (K4, K5).

Intervjuud kinnitasid, et RV strateegia koostamisel olid kaasatud kooli erinevad tasandid. Reeglina on RV strateegia koostamise algatajaks ja eestvedajaks kooli arendusosakond (arendusjuht/projektide koordinaator) (K1, K2, K3, K4) või selle puudumisel vastav töörühm (nt direktor, õppedirektor, valdkondade juhid) (K5). RV strateegia kavand kooskõlastati erinevate tasandite töötajatega - kooli juhtkond, juhtõpetajad, õpetajad, õppedirektor jm (K1, K2, K3, K4, K5). Kaks kooli rõhutasid, et rahvusvahelistumise eesmärkide seadmisel on esmane roll kooli õppesuundade/ainevaldkondade juhtõpetajatel (K3, K4).

Valdkondlikud ja piirkondlikud prioriteedid

Uuringus osalenud koolidest 60% märkis veebiküsimustikus, et nende koolil on prioriteetsed valdkonnad rahvusvaheliseks koostööks. Peamiselt toodi prioriteetsete valdkondadena esile koolis õpetatavaid õppekavavaldkondi. Samuti nimetati uute õppemeetodite kasutuselevõttu, töökohapõhise õppe arendamist, IT-d, uuenenud õpikäsitust.

Uuringus osalenud koolidest vaid 33% märkis, et nende koolil on prioriteetsed riigid/piirkonnad rahvusvaheliseks koostööks. Peamiselt toodi esile Euroopa Liidu riike (sh Skandinaavia, Balti riigid, Saksamaa, Hispaania, Poola, Suurbritannia). Uuringus osalenud koolidest üks tõi esile ka Venemaad.

Rahvusvahelistumise strateegia elluviimine

Strateegia elluviimisel osalejad

Rahvusvahelistumise strateegia elluviimise eest vastutab koolides peamiselt arendusjuht/arendusdirektor (33%), projektijuht/-koordinaator (33%), direktor (27%), rahvusvaheliste suhete koordinaator (27%). Koolidest 27% märkis, et rahvusvahelistumise strateegia elluviimise eest vastutus jaguneb mitme töötaja vahel.

Üle poole koolidest (60%) (sh enamikes suuremates koolides) on moodustanud kooliülese rahvusvahelist koostööd koordineeriva meeskonna või tööühma.

Koolides, kus ei ole moodustatud kooliülest meeskonda/tööühma, on koordineerimine erinev. Näiteks võib rahvusvahelise koostöö koordineerimine olla koolis arendusosakonna ülesanne või toimuda arendusjuhi ning projektijuhi koostöös. Kahes uuringus osalenud koolis on see kooli nõukogu ja/või juhtkonna pädevuses. Samuti nimetas üks kool rahvusvahelise koostöö koordineerijana välissuhete koordinaatorit, kes vajadusel kaasab koolis erinevaid osapooli.

Intervjuudes viie kooliga ilmnis, et reeglina on igal projektil (nt koostööprojektil) oma meeskond, mida koordineerib projektijuht, kes vastavalt vajadusele kaasab erinevate erialade juhte/õpetajaid (K1, K3, K5). Rahaliste küsimuste aruteluks kaasatakse finantsjuht, õppekava puudutavates küsimustes õppedirektor jne (K4). Rahvusvahelise koostööga seonduvat arutatakse juhtkonna koosolekul, mis toimuvad kord kuus ning suuremad küsimused arutatakse läbi nõukogu koosolekul (K5).

Konkreetsete projektide raames toimuvad kohtumised vastavalt vajadusele (K1, K2, K4, K5) või kindla regulaarsusega (nt õpirändeprojektid kord kvartalis) (K2). Üks koolidest selgitas, et rahvusvahelise töö juhtimine ei toimu lineaarselt, vaid pigem võrgustikes ning kool soovib senisest rohkem vastustust jagada juhtõpetajatele ning kaasata õpetajaid aktiivsemalt rahvusvahelisse töösse (K5).

Intervjueeritud koolides rahvusvahelise töö ülesannete kajastumine kooli töötajate ametijuhendites oleneb ametikohast. Nendel töötajatel, kellel rahvusvahelise tööga seotud ülesanded on põhitöö, on see ka ametijuhendis fikseeritud (nt arendusjuht, projektijuht jt).

Kui on tegemist töötaja (nt õpetaja) jaoks lisatööga, siis sõlmitakse eraldi kokkulepe (nt lepingu lisa) (K1-K5).

Intervjuuküsimusele "kas teie koolil on RV tegevusteks eraldi eelarve/omafinantseering" vastasid koolid, et eraldi eelarverida rahvusvahelisteks tegevusteks ei ole (K1-K5). Samas leitakse vajadusel rahalised vahendid kooli eelarvest - nt on kaetud väliskülaliste vastuvõtuga, sõidukuludega (K2), õpirännetega, rahvusvahelistel võistlustel, praktikal, konkurssidel, messidel osalemisega seotud kulusid (K1).

Rahvusvahelise koostöö partnerid Eestis

Koolid on teinud rahvusvaheliste projektide ja ettevõtmiste elluviimisel koostööd mitmete organisatsioonidega Eestis. Peaaegu kõik uuringus osalenud koolid on teinud oma rahvusvaheliste tegevuste elluviimisel koostööd teiste kutsekoolidega (93%) ning ettevõtetega (73%). Veidi üle poole koolidest (53%) töid esile koostööd haridusvaldkonnas tegutsevate koolitus-, teabe- ja kompetentsikeskustega (sihtasutused, MTÜ-d jne). Ligi pooltel koolidest on olnud koostöö kõrgkoolidega ning kohalike omavalitsustega (47%).

Intervjuudest selgus, et koostöö ettevõtetega seisneb peamiselt välisõpilastele ja õpetajatele praktikakohtade korraldamises ja Eesti õpilaste saatmises välisettevõttesse (K1, K2, K3, K4, K5). Samuti toodi positiivse näitena välja ettevõtte vajaduste väljaselgitamine nt kuidas koolitada ettevõttele vajalikku töötajaskonda ning missuguse rahvusvahelise ettevalmistuse/koolituse peaksid saama eelnevalt õpetajad (K2). Koostöös ettevõtetega on välja töötatud uusi õppekavasid, arendanud õppematerjale jm (K3). Ettevõtete juhte on kaasatud projektide raames välislähetustele (K5).

Õpilaste osalemine kooli rahvusvahelistes tegevustes

Uuringus osalevate koolide õpilased on kaasatud mitmetesse rahvusvahelistesse tegevustesse. Kõigi veebiküsimustikule vastanud koolide õppurid osalevad erialasel praktikal välisriigis, on kaasatud välisõpilaste vastuvõtuga seotud tegevustesse ning osalevad rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel). Samuti osalevad õpilased rahvusvahelistes (koostöö)projektides (80% koolidest) ning on seotud rahvusvaheliste ürituste korraldamisega (60% koolidest).

Toetamaks õpilaste osalemist rahvusvahelistes tegevustes võimaldavad kõik uuringus osalenud koolid oma õpilastele täiendavat võõrkeeleõpet ning veidi üle poolte koolidest pakub võõrkeele taseme hindamise võimalust (53%).

Lisaks sellele pakutakse koolipoolset nõustamist ja tuge välispraktikal osalejatele, võimaldatakse õppetöö paindlikku korraldamist ning samuti pakutakse kultuurilist ettevalmistust välisriiki siirdujatele (93%).

Intervjuudes kinnitasid koolid, et õpilastele pakutakse ettevalmistavaid keele- ja kultuurikursuseid (60 tundi) (K1, K4), blogikursust, karjäärinõustamist ning tervishoiu- ja tööhutusosalast koolitust (K1). Samuti arvestatakse õpilaste soovidega (näiteks täiskasvanud õppuritele võimaldatakse osaleda õpirändes lähiriikides (K4) või sobivama keeleoskusega sihtriikides (nt võimalust osaleda õpirändes riikides, kus saab hakkama ka vene keelega) (K1).

Koolid teavitavad kõiki õpilasi erinevatest rahvusvahelise koostöö võimalustest ning koolidel on kõigi õpilaste jaoks ühtne välispraktikale kandideerimise kord (93%). Koolidest 87% vastas, et kõikide erialade õpilastel on võimalus minna välispraktikale. Välispraktikale kandideerimise tingimused võimaldavad osaleda kõigil (sh õpiraskustega) õppuritel (60%).

Uuringus osalevatest koolides märkis 80%, et nende koolis õpib hariduslike erivajadustega õpilasi. Nendest 75% märkis, et haridusliku erivajadusega õpilased on kaasatud rahvusvahelistesse tegevustesse.

Intervjuudest selgus, et erivajadusega õppureid on kaasatud õpirändesse ning samuti kohapeal rahvusvahelistesse projektitegevustesse läbi erinevate organisatsioonide (K4). Erivajadustega õppurite kaasamine õpirändesse on seotud õppetööga hakkamasaamisega, saatja võimaldamisega jm (K2, K3). Koolis on erinevate erialade õpilastel võimalus käia õpirändel ning osaleda rahvusvahelistes projektides (K4, K5).

Õpilaste osalemise aktiivsust õpirändes hindasid viiest kolm intervjuueeritud kooli optimaalseks (K2, K3, K5), kaks kooli prognoosivad kasvu lähiaastatel (K1, K4). Õpirände mahu kasvamist mõjutab ühelt poolt õpirändega tegeleva projektijuhi töömaht (kui palju

jõuab õpilasi välja saata) ning teiselt poolt õpilaste erisustega arvestamine (soov/valmisolek/võimalused osaleda). Näiteks on suurenenud täiskasvanud õppurite osakaal, kes töötavad ning kellel on kohustused perekonna ees ning seega ei ole võimalik õpirändes osaleda (K3, K4, K5).

Õpirändes osalemise populaarsus õpilaste seas oleneb erialast/valdkonnast (K1, K2, K3, K4) aga ka sihtriigist (K4, K5) ning võib olla õppegrupiti/õppeaastati erinev (K2). Erialadest, kus õpirändel osalemine on aktiivsem, toodi positiivse näitena välja autotehnika, koka, IT, kondiitri, ärendus, disaini, käsitöö ja turismi erialasid.

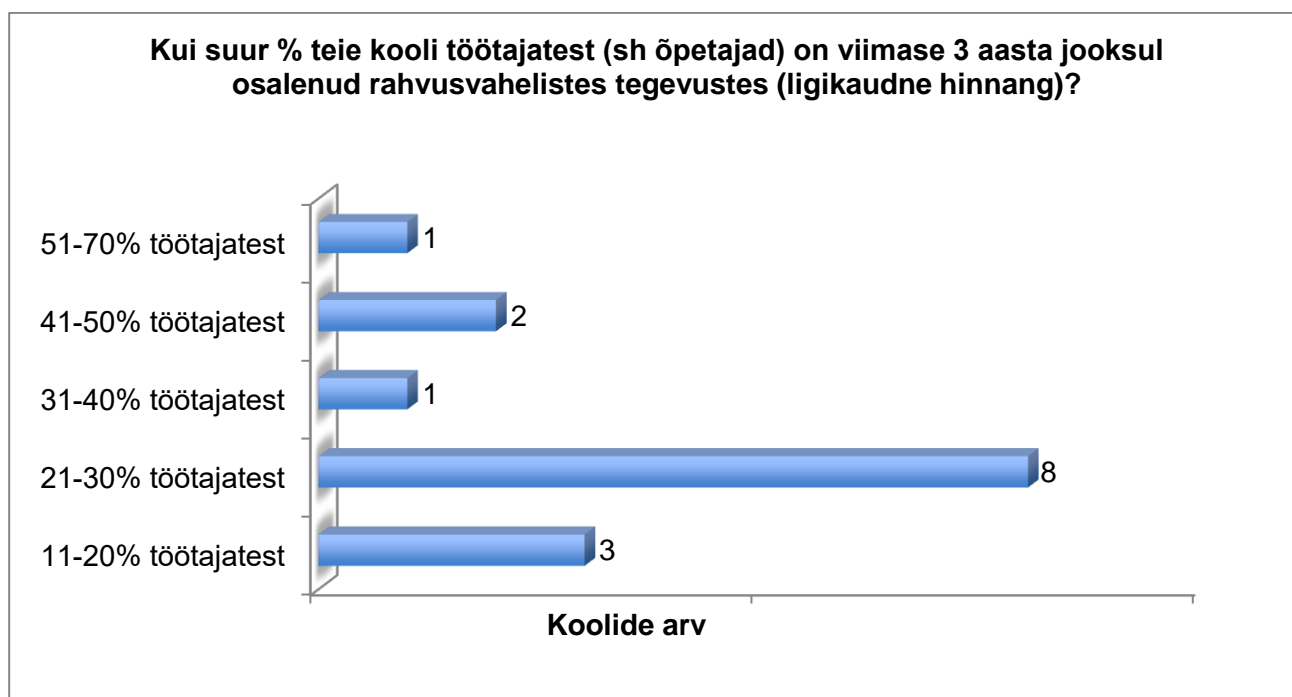
Kooli töötajate osalemine rahvusvahelises töös

Kõik koolid märkisid, et nende õpetajad osalevad rahvusvahelistes (koostöö) projektides. Lisaks sellele on kooli töötajad kaasatud rahvusvaheliste võrgustike töösse, välisõpilaste juhendamisse Eestis ning osalevad rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel) (87%), osalevad välisettevõtetes erialasel praktikal (80%), osalevad rahvusvaheliste ürituste korraldamisel (73%), läbivad välisriigi kutseõppeasutustes töövarjuperioode (73%), osalevad rahvusvahelistel täiendkoolituskursustel (53%), õpetavad välisriigi kutseõppeasutustes (33%).

Koolid teavitavad kõiki töötajaid erinevatest rahvusvahelise koostöö võimalustest (93%). Koolidest 87% vastas, neil on töötajatele loodud võrdne võimalus osaleda rahvusvahelistes tegevustes.

Rahvusvahelises töös viimase kolme aasta jooksul osalenud töötajate osakaal jäi enamasti vahemikku 21-30%, kõige kõrgem näitaja, mida mainis üks kool oli 51-70% töötajatest (vt Joonis 4).

Joonis 4. Rahvusvahelisse töösse kaasatud kooli töötajate osakaal

Intervjuude põhjal ei tulnud otseselt välja, et koolid teadlikult mõõdaks, kui suur osa nende töötajatest on hõivatud rahvusvahelistesse tegevustesse. Mõnedes intervjueeritud koolides on kavas suurendada rahvusvahelistesse tegevustesse kaasatud töötajate osakaalu (K1, K4), teised osakaalu sihipärast suurenemist hetkel ei näe (K2, K3, K5). Töötajate kaasamisel on oluline nende võõrkeeleskus (K1, K3) ning motiveeritus (K3, K5).

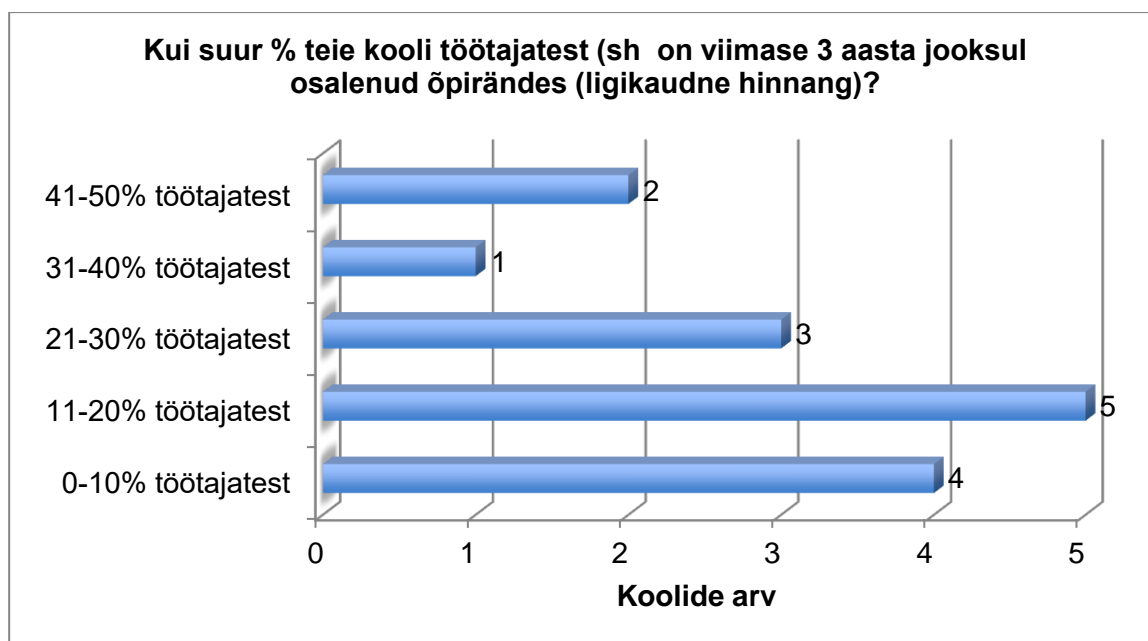
Rahvusvahelises töös osalemise toetamiseks võimaldavad kõik viisteist uuringus osalenud kooli oma töötajatele õppetöö paindlikku korraldamist. 87% koolidest pakub nõustamist õpirändes osalejatele. Sama palju koole arvestab rahvusvahelistes tegevustes osalemist täiendkoolitusena. Täiendavat võõrkeelesõpet oma töötajatele pakub 73% ning kultuurilist ettevalmistust 67% koolidest.

Intervjuudest selgus, et rahvusvahelistes tegevustes osalemise suurendamiseks kavandasid koolid järgmisi tegevusi: kooli töötajate võõrkeeleskuse taseme kaardistamine ning võõrkeelekursuste korraldamine, värvates inglise keelt emakeelena

kõneleva õpetaja (K1) ning täiendavate finantseerimisvõimaluste otsimine (nt erinevad programmid) (K4).

Lisaks paluti uuringus osalevatelt koolidelt infot kooli töötajate (sh õpetajate) osalemise kohta õpirändes viimase kolme aasta jooksul. Üheksa kooli märkis, et õpirändes osalenud töötajate osakaal on kuni 20% ning kuues koolis oli see näitaja vahemikus 21-50% (vt joonis 5).

Joonis 5: Õpirändes osalevate kooli töötajate osakaal

Intervjueeritud koolid kinnitasid, et kõik õpetajad saavad võrdsetel alustel õpirändes osaleda (K1, K2, K3, K4, K5). Õpetajate osas otsest valimisprotseduuri ei ole – võetakse arvesse õpetajate soovi/motivatsiooni õpirändes osaleda (K1). Õpetajate õpirändes osalemise vajadus selgitatakse välja arenguveestlustel koostöös osakonnajuhiga (K2) või motivatsioonikirjas (K3, K4). Samuti on eesmärgiks pakkuda õpirändes osalemist õppekavarühmade lõikes nendele õpetajatele, kes ei ole õpirändes käinud või on käinud vähem (K1, K2, K5). Oluline on ka õpetaja valmisolek (keeleoskus, emotsionaalne valmisolek) õpirändes osaleda (K1-K5). Lahendusena toodi esile õpetajatele võimalust

osaleda õpirändes kahekaupa – see kogemus on positiivne – õpirändest loobujate hulk on siis olnud väiksem (K2, K4).

Intervjueeritud koolidelt küsiti muuhulgas ka õpirände kogemuse levitamise kohta. Õpirändest naasnud õpilased/õpetajad kirjutavad kooli veebilehele artikleid (K1, K3), osalevad igal aastal toimuvatel projektikonverentsidel/seminaridel, kus teevad esitlusi (K1, K2, K3, K5), jagavad oma kogemusi ka tunnis (K1), õpilased peavad blogisid (K1). Ilmuvad artiklid kohalikus ajalehes (K1, K4, K5), Facebookis (K1, K4, K5). Koostatakse pressiteateid üleriigilisele meediale (K1), kooli veebilehel on projektitegevusele eraldi viide, kus kajastatakse uudiseid ja pressiteateid (K1, K3). Toimub info levitamine partneritele (K1).

Eesmärkide hindamine

Enamikus uuringus osalenud koolidest (87%) on rahvusvaheliste tegevuste planeerimine osa kooli juhtimisprotsessist. Oma rahvusvahelistumise strateegiates on eesmärkide täitmise hindamist nimetanud vaid pooled uuringus osalenud koolid. Veebiküsitlus näitas siiski, et rahvusvahelistumise strateegiates seatud eesmärged hinnatakse koolides regulaarselt (93%). Intervjuudest selgus, et rahvusvahelistumise strateegia eesmärged hinnatakse koolides kuni 2 korda aastas (sh vahehindamine) kooli juhtkonna või nõukogu poolt (K1-K5).

Probleemid strateegia elluviimisel

Uuringus osalenud koolidelt küsiti, millised on nende arvates kolm peamist probleemi või takistust, mis võivad ohustada rahvusvahelistumise strateegias seatud eesmärkide saavutamist. Kooli töötajatega seotud probleemidest nimetas koguni 53% koolidest ebapiisavat võõrkeeleoskust, 27% mainis, et õpetajatel ei ole töö kõrvalt aega rahvusvahelises töös osaleda. 20% koolidest tõi välja ka töötajate ebapiisavad oskused projektide kirjutamisel ning projektitaotluste mitterahastamise.

Õpilastega seotud probleemidest nimetati õpilaste arvu vähenemist (20%), õpilaste vähest võõrkeeleoskust (13%) või huvi puudumist rahvusvahelises töös osalemiseks (13%).

Majanduslikest põhjustest mainis kolm kooli väikest eelarvet rahvusvahelises töös osalemiseks. Samuti tõi neli kooli esile ebastabiilset geopoliitilist olukorda, sh julgeolekuriski.

Intervjuudes osalenud koolid tõid lisaks välja, et sissetulevate välisõpilaste puhul on sageli vajalik koolipoolne tugiisiku/järelevalve tagamine (sh erivajadusega õppurite puhul), mis on olnud koolile probleemiks (K1, K3, K5), kooli struktuurimuudatustega seotud probleemid – ebakindlus töötajate koosseisu muutuse osas või õpilaste arvu vähenemine (K2), õpilaste profiili muutus – täiskasvanud õppurite arvu kasv koolis, kellel on kohustused töökoha, pere ees (K3, K4, K5), probleemid välispartneritega õpirände tingimuste täitmisel (K1, K4).

Rahvusvahelistes tegevustes osalemisega seotud muutused

Uuringu üheks eesmärgiks oli kutsekoolides seoses rahvusvahelistes tegevustes osalemisega toimunud muutuste kaardistamine. Selleks paluti koolidel anda hinnang (etteantud skaalal) küsimuse "*Millised muutused on teie koolis toimunud viimase 3 aasta jooksul rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusel*" juures toodud väidetele õppekavaarenduse, õppeprotsessi arenduse, kooli töötajate, õpilaste ning kooliga üldiselt toimunud muutuste kohta. Kolmeaastane periood on tinglik ajaline mõõde ning seotud Erasmus+ (2014-2020) algusajaga.

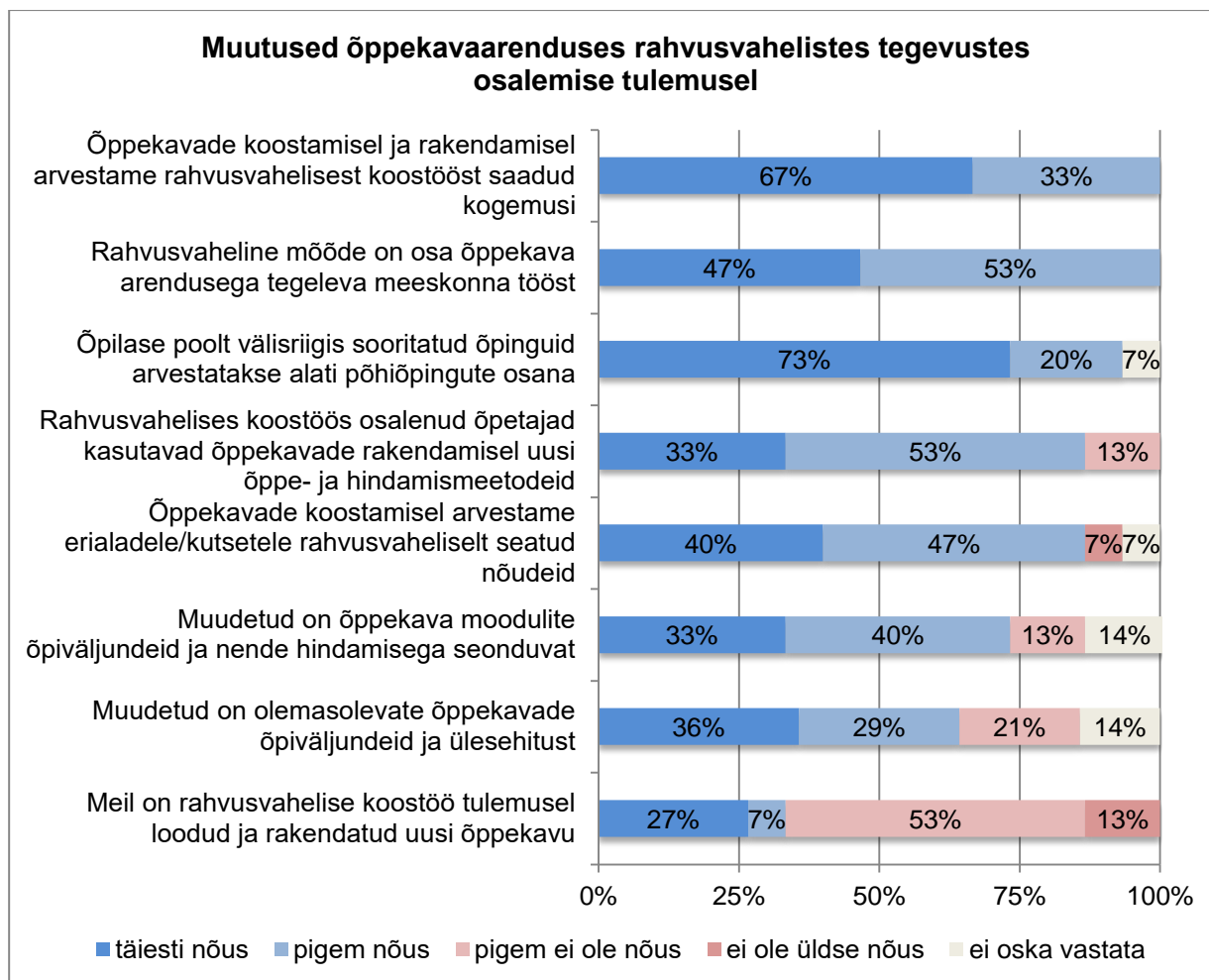
Muutused õppekavaarenduses

Veebiküsitluses paluti koolidel anda hinnang mitmete õppekavaarendust puudutavate väidete osas.. Kõik vastanud koolid on suuremal või vähemal määral õppekavade koostamisel ja rakendamisel arvestanud rahvusvahelisest koostööst saadud kogemusi. Samuti nõustusid kõik koolid väitega, et rahvusvaheline mõõde on osa õppekava arendusega tegeleva meeskonna tööst.

93% koolides arvestab õpilase poolt välisriigis sooritatud õpinguid alati põhiõpingute osana. 87% koolides kasutavad rahvusvahelises koostöös osalenud õpetajad õppekavade rakendamisel uusi õppe- ja hindamismeetodeid. 87% koolidest arvestab õppekavade koostamisel erialadele/kutsetele rahvusvaheliselt seatud nõudeid. Koolidest 73% märkis, et rahvusvahelise koostööga seoses on muudetud õppekava moodulite õpiväljundeid ja nende hindamisega seonduvat. Olemasolevate õppekavade õpiväljundeid ja ülesehitust

on muutnud 60% koolidest. Rahvusvahelise koostöö tulemusel on rakendatud uusi õppekavu 33% koolidest (vt joonis 6). Hetkel on välisõppuritele suunatud rahvusvaheline õppekava olemas vaid ühel uuringus osalenud koolidest.

Joonis 6. Muutused õppekavaarenduses

Intervjuud kinnitasid, et rahvusvaheline koostöö on kaasa aidanud õppekavaarendusele koolides (K1,K2,K3,K5). Ühe kooli hinnangul on raske öelda, kas muutused on toimunud rahvusvahelise koostöö tulemusel või pigem tööturu vajadustest lähtuvalt (K4). Viiest koolist üks mainis, et neil on olemas rahvusvaheline õppekava, mida hetkel kaasajastatakse (K5) ja ühel koolidest on kavas see luua (K1).

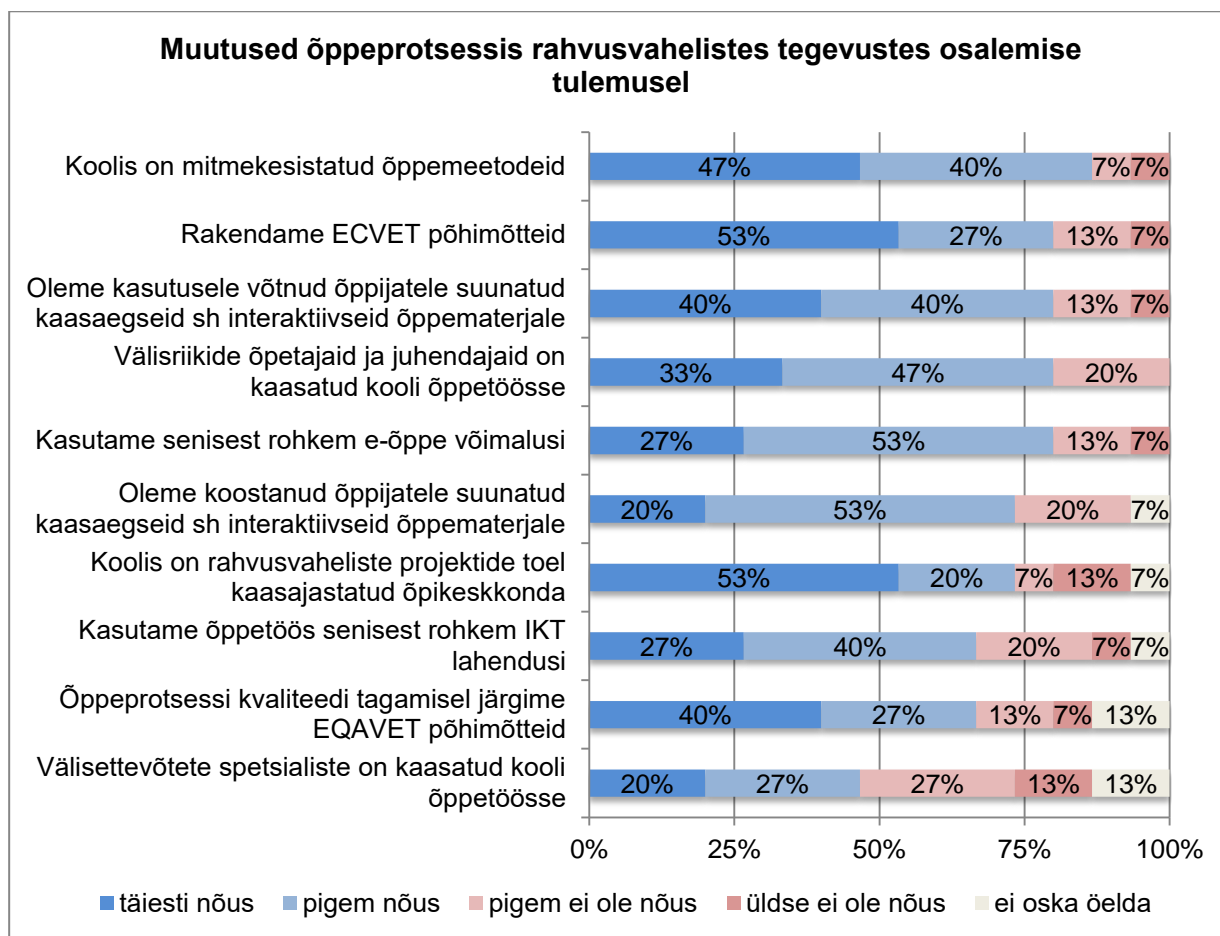
Muutused õppeprotsessis

Seoses rahvusvahelises koostöös osalemisega on 87% koolidest viimase kolme aasta jooksul mitmekesistanud õppemeetodeid. 80% koolidest rakendab ECVET põhimõtteid, kasutab varasemast rohkem e-õppe võimalusi ning on kasutusele võtnud õppijale suunatud kaasaegseid, sh **interaktiivsed õppematerjale**. Samuti on kaasatud kooli õppetöösse välisriikide õpetajaid ja juhendajaid. 73% koolidest on koostanud õppijale suunatud kaasaegseid, sh interaktiivseid õppematerjale ning kaasajastanud õpikeskkonda. Uuringus osalenud koolidest 67% kasutab õppetöös senisest rohkem IKT lahendusi ning samuti järgib õppeprotsessi kvaliteedi tagamisel EQAVET põhimõtteid. Välisettevõtete spetsialiste on kaasanud kooli õppetöösse 47% koolidest (vt joonis 7).

Intervjueeritud koolid kaasavad õppetöösse Eestisse lühiajaliselt stažeerima tulnud välisõpetajaid, kes on andnud tunde ja viinud läbi meistriklasse/praktilist õpet (K1, K2, K5). Ühel koolil on kavas värvata järgmiseks aastaks keeleõpetaja Ameerikast (K1). Võõrkeelse õppekavaga koolis õpetavad vastavaid õpperühmasid välisõpetajad (K5).

Intervjueeritud koolid mainisid e-õppe laiemat kasutuselevõttu ning e-õppematerjalide arendamist (K1, K3, K4), samuti ühiste näidisülesannete lahendamist õpirändes osalevate välisõppurite ja Eesti õppurite poolt (K4), interaktiivsete õppemeetodite laiemat kasutuselevõtt (K2).

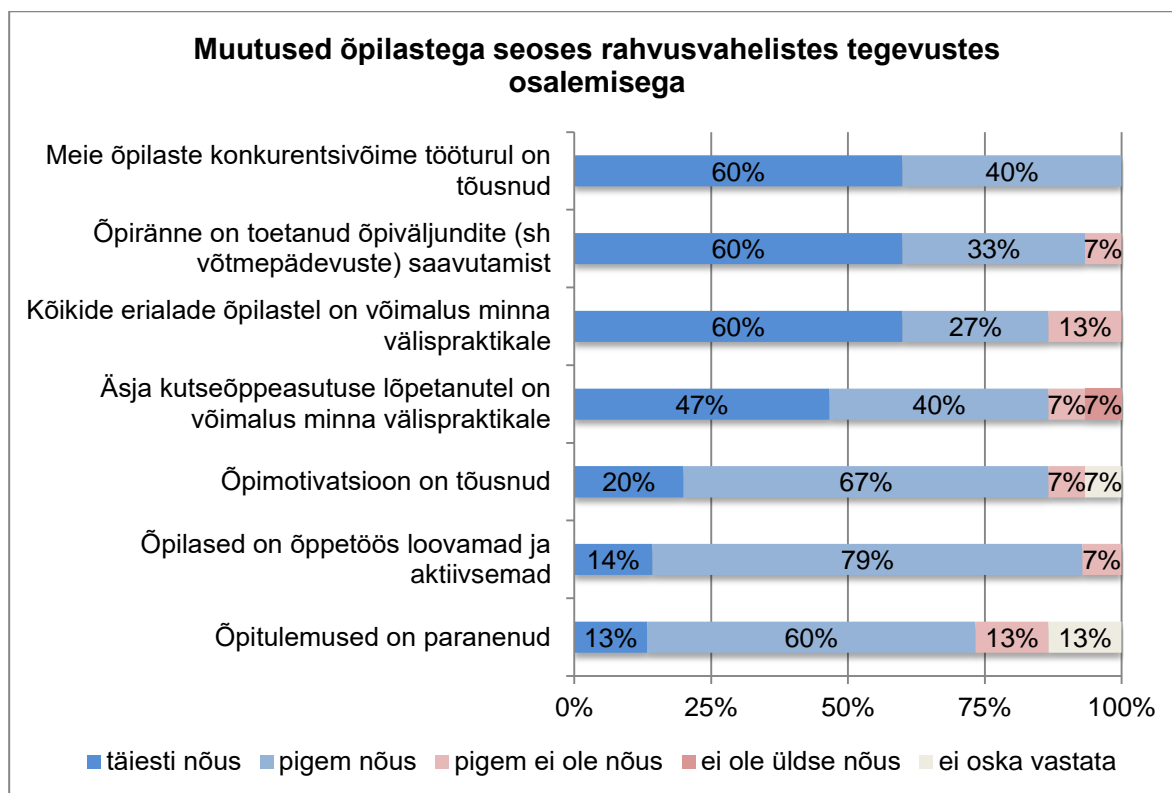
Joonis 7. Muutused õppeprotsessis

Õpilastega seotud muutused

Koolidel paluti hinnata etteantud väiteid õpilastega seotud muudatuste kohta seoses rahvusvahelises tegevustes osalemisega viimase 3 aasta jooksul. Kõigi uuringus osalenud koolide arvates on rahvusvahelises töös osalemine parandanud õpilaste konkurentsivõimet tööturul. 93% arvates on õpiränne toetanud õpiväljundite (sh võtmepädevuste) saavutamist. Samuti on rahvusvahelises töös osalemine tõstnud õpilaste õpimotivatsiooni ning suurendanud loovust (87%) ning parandanud õpitulemusi (73%) (vt joonis 8).

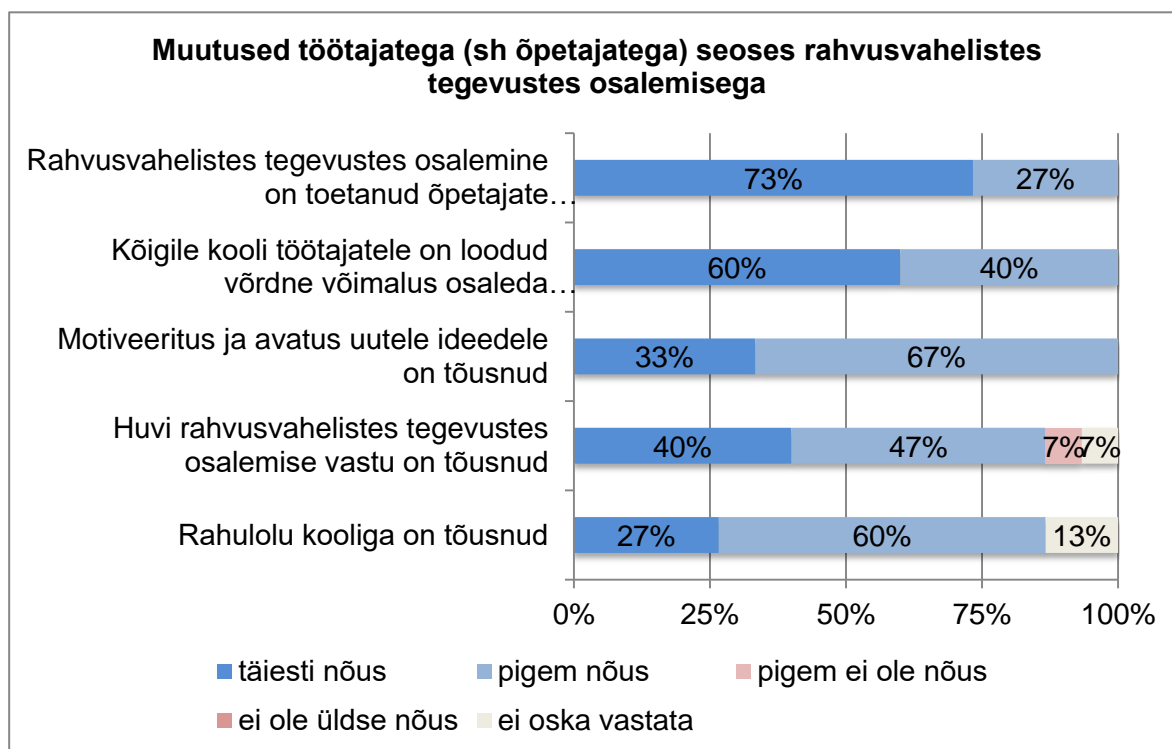
Joonis 8. Õpilastega seonduvad muutused

Kooli töötajatega (sh õpetajatega) seotud muutused

Kõik uuringus osalevad koolid nõustusid, et rahvusvahelistes tegevustes osalemine on toetanud õpetajate professionaalset arengut ning tõstnud õpetajate motiveeritust ja avatust uutele ideedele. Pea kõigis koolides on tõusnud õpetajate rahulolu kooliga ning huvi rahvusvahelistes tegevustes osalemise vastu (87%) (vt joonis 9).

Joonis 9 Kooli töötajatega (sh õpetajatega) seonduvad muutused

Kooliga seotud muutused

Kõigi uuringus osalenud koolide rahvusvaheliste koostööpartnerite arv on viimase kolme aasta jooksul kasvanud. Rahvusvaheline koostöö koolides on muutunud õppe ja arendusprotsessi osaks. Rahvusvaheline koostöö on kõigis koolides toetanud koolikultuuri ja väärtusi. Vaid 14% koolidest on märkinud, et rahvusvahelises töös osalemine on toonud kaasa probleeme.

Koostööpartnerid

Intervjuudest selgus, et kõige olulisemaks viisiks uute välispartnerite leidmisel on isiklik kontakt – nt osaledes erinevatel rahvusvahelistel üritustel sh konverentsidel/seminaridel (K1, K2, K5), aga ka uute koostööprojektide (K1, K3) ning eriala-/partnervõrgustike kaudu (K2, K3, K4, K5). Harvem kasutatakse partnerite leidmisel ka internetiotsingut (K3, K4).

Koolide poolt nimetatud probleemid seoses rahvusvahelistes tegevustes osalemisega

Intervjueeritud koolides on rahvusvahelistes tegevustes osalemisel ette tulnud õpirändega seotud probleeme - nt õpilaste terviseprobleemid õpirändel (tervisliku seisundi halvenemine) (K1, K4), sissetuleva õpirändega saabunud välisõpilastega seotud probleemid (nt käitumine) (K1, K3, K5), kommunikatsiooniprobleemid välispartneritega - praktika korralduse osas (K1, K3, K4), stažeerimisel olevatele õpetajale asendajate leidmine (K2). Probleemina toodi esile ka rahvusvahelise töö kogemustega seotud töötajate lahkumist koolist (K2, K4, K5).

Rahvusvaheline tuntus ja kommunikatsioon

Ühe eesmärgina on kutsekoolid oma rahvusvahelistumise strateegiates nimetanud kooli tuntuse suurendamist rahvusvahelisel tasandil. Suurem osa koolidest (87%) hindas, et rahvusvahelises töös osalemine on suurendanud nende tuntust.

Koolidel, kelle rahvusvaheline tuntus oli suurenenud, paluti hinnata 5-punkti skaalal, kus 5 on kõige olulisem, erinevate tegevuste rolli kooli tuntuse suurendamisel. Koolid hindasid 5 või 4 punktiga järgmisi tegevusi: välisõpilaste, õppejõudude ja ekspertide vastuvõtmine (85% koolidest), rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel, messidel) osalemine (77%), samuti õpilaste ning kooli töötajate osalemine õpirändes, osalemine rahvusvahelistes arendus- ja koostööprojektides ning rahvusvaheliste ürituste sh kutsevõistluste korraldamine (69%).

Rahvusvahelise tuntuse tõstmisel on oluline kooli tutvustava võõrkeelse info avaldamine erinevates kommunikatsioonikanalites. Uuringus osalenud koolidest 80% märkis, et nende kooli kohta on võimalik leida võõrkeelset (sh vene keelset) infot kooli kodulehelt. Samuti nimetati võõrkeelsetest kommunikatsioonikanalitest trükiseid ja/või elektroonilisi infomaterjale (73%), rahvusvahelise projekti veebilehte (40%) ning Facebooki (33%).

Intervjueeritavatel koolidel on valminud/valmimas kommunikatsioonistrateegia, mis näeb ette kooli tegevuste tutvustamist peamiselt Eesti sihtrühmadele (K1-K5). Vaid üks intervjueeritud koolidest mainis, et see hõlmab ka rahvusvahelistele sihtrühmadele suunatud võõrkeelse info avaldamist erinevates meediakanalites (K1).

Kogemuste jagamine teistele riikidele

Uuringus osalenud koolidelt küsiti, kas nende töötajad pakuvad teenusena oma valdkondlike teadmiste ja kogemuste jagamist (haridusalast ekspertiisi) väljaspool Eestit. 40% koolidest vastas positiivselt. Konkreetsete näidetena toodi osalemist rahvusvaheliste võistluste žüriides, koolituse pakkumist kolmandate riikide koolidirektoritele ja õpetajatele.

53% koolidest kavatseb pakkuda haridusalast ekspertiisi väljaspool Eestit järgmise kolme aasta jooksul. Peamiselt on kavas haridusalase ekspertiisi pakkumine kolmandatele riikidele (4 kooli) (nt Ukraina, Valgevene, Gruusia, Armeenia, Moldova), kuid ka Euroopa riikidele (3 kooli). Samuti toodi esile osalemist rahvusvahelistel võistlustel eksperdina (1 kool) ning haridusalase ekspertiisi pakkumist väljaspool Euroopat (1 kool).

Intervjuudest selgus, et koolid jagavad valdkondlikke kogemusi ja teadmisi projektitegevuse kaudu (K1, K3, K4, K5). Näitena toodi töörühmades osamine uute õppematerjalide, hindamisülesannete vms arendamiseks (K3, K4), välisõpilaste õpetamine nii Eestis kui väljaspool (K1, K4, K5), teise riigi koolijuhtidele/haridusjuhtidele Eesti kutsehariduse reformide tutvustamine (K1, K5). Aktiivselt kogemuste ja teadmiste jagamisega tegelevaid õpetajaid on koolis vähe ning oleneb paljuski huvist/motivatsioonist ning võõrkeeleskusest (K4, K1).

Valdkondlike teadmiste ja kogemuste jagamine väljaspool Eestit ning välisõppurite vastuvõtt eeldab kutseõpetajatelt võõrkeeles oskust. Veebiküsitluses paluti koolidel anda hinnang, kui suur osa kutseõpetajatest on valmis õpetama oma eriala võõrkeeles. Enim ollakse valmis pakkuma õpet vene keeles. Ligi pooltes uuringus osalenud koolides on valmis venekeelset õpet pakkuma enam kui 20% õpetajatest ning viiendikus koolides enam kui 30% õpetajatest. Samuti ligi pooltes uuringus osalenud koolides on oma eriala inglise keeles valmis õpetama enam kui 10% õpetajatest (Tabel 4).

Tabel 4 Kutseõpetajate osakaal koolis, kes on valmis õpetama võõrkeeles

	inglise	Saksa	vene	soome
Kool 1	18%	8%	26%	13%
Kool 2	17%	4%	100%	0%
Kool 3	47%	2%	7%	5%
Kool 4	13%	1%	2%	3%
Kool 5	19%	3%	32%	8%
Kool 6	5%	2%	5%	2%
Kool 7	15%	8%	30%	5%
Kool 8	9%	3%	11%	2%
Kool 9	12%	0%	14%	0%
Kool 10	9%	0%	22%	4%
Kool 11	5%	3%	33%	5%
Kool 12	3%	2%	3%	3%
Kool 13	4%	0%	20%	8%
Kool 14	0%	0%	0%	1%
Kool 15	0%	0%	3%	0%
Keskmine	10%	3%	22%	4%

Järeldused ja soovitused

Kutsehariduse rahvusvahelistumine on koolide hinnangul oluline. Koolidele on loodud võimalused osaleda läbi erinevate EL programmide rahvusvahelistes koostöö- ja õpirändeprojektides. Seda võimalust koolid ka kasutavad - 90% uuringu koolidest osales vähemalt kahes ning 40% vähemalt kolmes rahvusvahelist koostööd toetavas programmis. Intervjuudest selgus, et otsuse tegemisel rahvusvahelises programmis osalemiseks lähtutakse kooli arenguvajadustest. Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumile aitab kutsehariduse rahvusvahelistumisele kaasa ka Eesti Välisministeerium läbi arengukoostöö toetamise kolmandate riikidega. Seda võimalust kasutab kolmandik uuringus osalenud koolidest. Samuti loetakse rahvusvahelistumist (sh õpetajate-õpilaste õpirännet) üheks kriteeriumiks õppekavarühmade akrediteerimisel. Intervjuudes töid koolid soovitusena esile, et (kutse)hariduse rahvusvahelistumise riikliku strateegia loomine tagaks süsteemsema lähenemise kutsehariduse rahvusvahelistumisel.

Koolide rahvusvahelistumise strateegiate analüüs näitas, et rahvusvahelistumise strateegiate kvaliteet varieerub koolide lõikes. Näiteks on eesmärkide sõnastus liiga üldine ning ei ole täpsustatud prioriteetseid valdkondi ja tegevusi. Seetõttu ei tule selgelt esile kooli omanäolisus ja eripärad. Küsitlusest selgus, et veidi rohkem kui pooltel koolidest on siiski rahvusvaheliseks tööks seatud prioriteetsed valdkonnad. Kõikide koolide strateegiates ja/või arengukavades on esitatud õpilaste ja töötajate õpirände mõõdikud, mis on enamasti kvantitatiivsed s.t mõõdetakse mahtu. Samas teiste teemade puhul on mõõdikuid välja toodud oluliselt vähem. Näiteks on rahvusvahelise tunde suurendamisega seotud mõõdikud esitanud 6 kooli ning vaid 3 kooli on toonud välja partnerluse arendamisega seotud mõõdikud.

Koolide rahvusvahelistumise strateegiad on sidustatud olulisemate haridusega seotud programmiliste dokumentidega, kuid vähem on viidatud valdkondlikele või piirkondlikele eesmärkidele. Rahvusvahelistumise strateegiate koostamisel lähtusid uuringus osalenud kutsekoolid eelkõige Eesti Elukestva Õppe Strateegias 2020, Kutseharidusprogramm 2016-2019 ning kooli arengukavas püstitatud eesmärkidest. Samas ei tule koolide regionaalne ja valdkondlik eripära rahvusvahelistumise kavandamisel selgesti esile ning vähem on toodi esile seoseid regionaalsete (pooled

koolidest) ning valdkondlike eesmärkidega (kolmandik koolidest) rahvusvahelistumise strateegiate koostamisel.

On positiivne, et erinevad osapooled koolis olid kaasatud rahvusvahelistumise strateegia koostamise protsessi, samas tööandjate kaasamist protsessi esile ei toodud. Rahvusvahelistumise strateegia koostamisse olid kaasatud erinevad rahvusvahelise töö eestvedajad – kooli juhtkond sh arendusjuht/projektijuht ja (juht-) õpetajad, veidi vähem kui pooltes koolides olid kaasatud ka õpilased. 73% koolidest mainis ettevõtteid oluliste koostööpartneritena rahvusvahelistumise strateegia elluviimisel. Samas tööandjate kaasamist rahvusvahelistumise strateegia koostamisse ei nimetatud. Kooli rahvusvahelistumise võimaluste tutvustamine erinevatele osapooltele (sh tööandjad, piirkonna õppeasutused) ning nende kaasamine eesmärkide ning tegevuste kavandamisse võimaldaks ühelt poolt tagada strateegias seatud eesmärkide parema vastavuse tööturu vajadustele ning teiselt poolt suurendada osapoolte huvi edasiseks koostööks.

Rahvusvahelistumise strateegia eesmärkide täitmist koolides hinnatakse regulaarselt. Uuringus osalenud koolidest 93% väitis, et rahvusvahelistumise eesmärkide täitmist hinnatakse regulaarselt. Intervjuudest selgus, et eesmärgid hinnatakse kuni 2x aastas. Oma rahvusvahelistumise strateegiates on eesmärkide täitmise hindamist nimetanud ligi pooled uuringus osalenud koolid. Samas ei täpsustata kuidas eesmärgid hinnatakse ning kuidas võetakse hindamistulemusi arvesse edasistes tegevustes. Regulaarne eesmärkide täitmise hindamine annab võimaluse kaardistada olemasolevaid takistusi kooli rahvusvahelistumise strateegia elluviimisel ja viia vajadusel sisse muudatusi.

Õpirände suurendamine on koolide rahvusvahelistumise strateegiates kajastatud olulise teemana, kuid samas nähakse ka takistusi. Õpirändega seotud eesmärgid olid kajastatud kõigi koolide rahvusvahelistumise strateegiates või arengukavades. Õpirändes osalemise aktiivsust mõõdetakse absoluutarvuna ja/või suhtarvuna kooli õpilaskonnast. Enamasti on koolid esitanud mõõdiku alumise piiri (nt vähemalt x õpilast aastas). Umbes pooled koolid on toonud välja õppurite õpirände arvude/osakaalude suurenemise arengukava ja/või rahvusvahelistumise strateegia perioodil aastate lõikes (7 kooli). Antud mõõdikute põhjal ei ole võimalik anda ühtset hinnangut kavandatava õpirände kasvu osas.

Samas selgus intervjuudest, et õppurite õpirände suurendamist võivad takistada nii täiskasvanud õppurite kasvav osakaal (kellel sageli ei ole seoses muude kohustustega võimalik õpirändes osaleda) kui ka õpirände korraldamisega tegeleva personali töömaht. Üks võimalus õpirände suurendamiseks oleks lähtuda õppurite individuaalsetest vajadustest ning pakkuda paindlikke võimalusi õpirändel osalemiseks. Täiskasvanud õppurite puhul saab rakendada suuremat iseseisvust (nt iseseisev reisikorraldus, omal käel praktikakoha leidmine jm) õpirände korraldamisel. Õpilastes suurema huvi tekitamiseks õpirände vastu on kindlasti oluline panustada õpilaste teavitamisse ja julgustamisse (nt positiivse kogemuse jagamine).

Õpilased on kaasatud erinevatesse rahvusvahelistesse tegevustesse ning neile võimaldatakse rahvusvahelises koostöös osalemist toetavaid meetmeid.

Õpilased osalevad erialasel praktilisel välisriigis, on kaasatud välisõpilaste vastuvõtuga seotud tegevustesse ning osalevad rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel). Õpilaste osalemiseks rahvusvahelistes tegevustes pakuvad kõik uuringus osalenud koolid õpilastele täiendavat võõrkeeleõpet. Õppetöö paindlikku korraldamist, koolipoolset nõustamist ning kultuurilist ettevalmistust välisriiki siirdujatele võimaldab 93% uuringus osalenud koolidest.

Õpetajate huvi rahvusvahelistes tegevustes osaleda on tõusnud ning valdavalt osaleb kuni kolmandik töötajatest. Õpetajatele võimaldatakse toetavaid meetmeid rahvusvahelises töös osalemiseks. Uuringus osalevatest koolidest koguni 87% tõi välja, et õpetajate huvi rahvusvahelistes tegevustes osaleda ning rahulolu kooliga on viimase kolme aasta jooksul tõusnud. Pooltes uuringus osalenud koolidest jääb rahvusvahelisse töösse kaasatud töötajate osakaal vahemikku 21-30% olles nelja kooli puhul isegi kõrgem. Töötajate toetamiseks rahvusvahelises töös osalemises võimaldavad kõik uuringus osalenud koolid õppetöö paindlikku korraldamist. 87% koolidest pakub nõustamist õpirändes osalejatele. Täiendavat võõrkeeleõpet oma töötajatele pakub 73% ning kultuurilist ettevalmistust 67% koolidest. Kuigi enamik koolidest pakub oma töötajatele täiendavat võõrkeeleõpet, nimetasid pooled koolidest rahvusvahelistumise strateegia elluviimisel siiski probleemina õpetajate vähest võõrkeeleoskust. Seega on oluline pakkuda jätkuvat tuge kooli töötajatele võõrkeeleoskuse arendamisel, mis tagaks nende suurema kaasatuse rahvusvahelistesse tegevustesse.

Rahvusvahelises töös osalemine on toetanud õppekavaarendust koolides.

Rahvusvahelistumise strateegiates on ligi kaks kolmandikku koolidest toonud välja õppekavaarenduse teema. Kõigis uuringus osalenud koolides on rahvusvaheline mõõde osa õppekavaarendusega tegeleva meeskonna tööst. Viimase kolme aasta jooksul on olemasolevate õppekavamoodulite õpiväljundeid ja ülesehitust rahvusvahelise koostöö tulemusel muutnud ligi kaks kolmandikku koolidest. Uusi õppekavu on rahvusvahelise koostöö tulemusel loonud ja rakendanud kolmandik koolidest. Õppekavaarendus peaks olema iga kooli rahvusvahelise koostöö üks olulisim eesmärk (vastav viide sisaldub ka õpirände harta taotluskutses) ning selleks tuleks kavandada konkreetseid tegevusi ja koostööprojekte.

Rahvusvaheline koostöö on muutunud õppe- ja arendusprotsessi osaks.

Kaks kolmandikku koolidest tõi rahvusvahelistumise strateegiates rahvusvahelistumise eesmärgina välja õppeprotsessi arendamise (nt õppemeetodite arendamine, õpikeskkonna kaasajastamine, välislektorite kaasamine, e-õppe laiendamine, ECVET süsteemi rakendamine jm). Küsitlusest selgus, et viimase 3 aasta jooksul on valdav osa uuringus osalenud koolidest rahvusvahelise töö tulemusel mitmekesistanud õppemeetodeid, koostanud ja/või kasutusele võtnud õppijatele suunatud kaasaegseid sh interaktiivseid õppematerjale ning kaasajastanud õpikeskkonda. Koolidest 80% on õppetöösse kaasanud välisriikide õpetajaid ja juhendajaid - nt Eestisse lühiajaliselt stažeerima tulnud välisõpetajaid, kes on andnud tunde ja viinud läbi meistriklasse/praktilist õpet. Uuringus osalenud koolidest 80% rakendab ECVET põhimõtteid. Õppe- ja arendusprotsessi kvaliteedi tagamisel järgib 67% koolidest EQAVET põhimõtteid. Uuringust selgus, et seni on veidi vähem kui pooled koolidest kaasanud õppetöösse välisettevõtete spetsialiste. Välisettevõtetest pärit spetsialistide ja koolitajate kaasamist kooli õppetöösse, mis kindlasti toetab pakutava hariduse paremat vastavust tööturu vajadustele, on võimalik rahastada ka Erasmus+ õpirände meetmest.

Uuringus osalenud koolide hinnangul on rahvusvahelistes tegevustes osalemine suurendanud nende tuntust.

Rahvusvahelise tuntuse ja kommunikatsiooni suurendamist (nt võõrkeelse veebilehe/sotsiaalmeediakanalite sisu arendamine, rahvusvahelistel üritustel osalemine või nende korraldamine jm) nimetas strateegiates 80% koolidest. Uuringus osalenud koolidest 80% tõi välja, et nende kooli kohta on võimalik leida võõrkeelset (sh venekeelset) infot kooli veebilehelt. Ingliskeelne veebileht oli uuringu

teostamise hetkel välja arendatud 10 koolil. Teise peamise võõrkeelse kommunikatsioonikanalina nimetasid koolid trükised/elektronilisi infomaterjale (73% koolidest). Facebooki kasutas võõrkeelse kommunikatsioonikanalina vaid 33% koolidest. Aktiivsem tänapäeva infoühiskonna võimaluste/kanalite (nt kooli veebileht, Facebook, LinkedIn jt) kasutamine kooli rahvusvaheliste eesmärkide ja tegevuste tutvustamiseks võõrkeeles aitab kindlasti kaasa kooli rahvusvahelise tuntuse suurendamisele. Samuti tuleks jälgida, et info oleks ajakohane ning vajadusel seda uuendada. Koolid võiksid kaardistada enda jaoks olulisemad kommunikatsioonikanalid ning hinnata nende mõju rahvusvahelise tuntuse suurendamisele.

Pooled uuringus osalenud koolidest kavandavad valdkondliku kogemuse jagamist väljaspool Eestit ning enamik koole kinnitas, et neil on õpetajaid, kes on valmis õpetama oma eriala võõrkeeles. Uuringus osalenud koolidest kolmandik on oma rahvusvahelistumise strateegiates nimetanud kogemuste jagamist teistele riikidele. Küsitlusest selgus, et 53% koolidest kavatseb järgmise kolme aasta jooksul jagada oma valdkondlikke teadmisi ja kogemusi väljaspool Eestit (sh kolmandatele riikidele). Rahvusvahelistumise strateegiate uuendamisel tuleks tuua selgemini välja valdkonnad ning võimalused teadmiste ja kogemuste jagamiseks väljaspool Eestit. Samuti on oluline täpsustada tegevused antud eesmärgi elluviimiseks.

Pooled koolidest on oma rahvusvahelistumise strateegiates kavandanud võõrkeelse õppe pakkumist koolis. Välisõppuritele suunatud õppekava on hetkel vaid ühel koolil. Küsitlusest selgus, et ligi pooltes uuringus osalenud koolidest on orienteeruvalt 20-30% kutseõpetajatest valmis õpetama oma eriala vene keeles ning orienteeruvalt 10-20% kutseõpetajatest õpetada oma eriala inglise keeles. Siiski ei saa nende andmete põhjal järeldusi teha, milline on õpetajate tegelik valmisolek võõrkeelse õppe läbiviimiseks ning antud teema vajaks edasist uurimist.

Kasutatud kirjandus

Eesti Koostöö Kogu, Eesti Haridusfoorum, Haridus- ja Teadusministeerium (2014) *Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020*. Loetud: <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf> , 22.06.2017

Euroopa Komisjon (2009) *Haridus ja koolitus 2020 – Strateegiline raamistik*. Loetud: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XG0528(01)&from=EN), 13.03.2017

Euroopa Komisjon (2010) *Euroopa 2020 – Euroopa majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava*. Loetud: https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/framework/europe-2020-strategy_et, 14.03.2017

Euroopa Liidu väljaannete Talitus (2012) *Brugge'i kommünikee – toetus Euroopa kutseharidusele*. Loetud: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2011/bruges_et.pdf, 14.02.2017

Haridus- ja Teadusministeerium (2016) *Kutseharidusprogramm 2016-2019*. Loetud: https://www.hm.ee/sites/default/files/lisa_7_kutseharidusprogramm_2016-2019.pdf, 18.08.2017

Roots, H. (2005) *Strateegiline juhtimine* (kursuse õppematerjal). Tallinna Ülikool. Loetud: http://www.cs.tlu.ee/instituut/oppe_materjalid/magister/2005/Harri_Roots/SPK7002_sissejuhatus.pdf, 20.09.2017

Rahvusvahelistumist toetavad programmid

Eesti Välisministeeriumi arengukoostöö: <http://vm.ee/et/mis-arengukoostoo>

Erasmus+ programm: <http://haridus.archimedes/erasmusplus>

Interreg programmid: <https://www.rahendusministeerium.ee/et/interreg#ee-lv>

Kesk-Läänemere programm: <http://centralbaltic.eu/programme-pages/specific-objective-42>

Nordplus programm: <http://haridus.archimedes/nordplus>

Lisad

Lisa 1 Põhiteemade jaotus koolide rahvusvahelistumise strateegiates

Õpilaste ja õpetajate mobiilsus 15	<ul style="list-style-type: none"> õpilaste saatmine teistesse riikidesse välisõpilaste vastuvõtt õpetajate saatmine teistesse riikidesse välisõpetajate vastuvõtt
Kooli töötajate arendamine 15	<ul style="list-style-type: none"> võõrkeeleoskuse arendamine täiendõppe võimaldamine läbi rahvusvahelise partnerluse
Partnerluse arendamine 15	<ul style="list-style-type: none"> koostööpartnerite võrgustiku laiendamine rahvusvahelistes organisatsioonides/võrgustikes osalemine
Kutseõppe kvaliteedi arendamine 15	<ul style="list-style-type: none"> ECVET süsteemi rakendamine õpetamise/koolitamise kvaliteedi tagamine õpilaste parem vastavus tööturunõuetele ning konkurentsivõime tagamine
Rahvusvahelise tuntuse suurendamine ja kommunikatsioon 12	<ul style="list-style-type: none"> rahvusvaheliste ürituste korraldamine rahvusvahelistel erialaüritustel osalemine võõrkeelsete kommunikatsioonikanalite arendamine (veebileht, sotsiaalmeedia, infomaterjalid)
Õppeprotsessi arendus 11	<ul style="list-style-type: none"> õppemeetodite arendamine (sh e-õpe) innovaatiliste lahenduste väljatöötamine/uute tehnoloogiate sissetoomine, õpikeskkonna kaasajastamine
Õppekavade arendus 9	<ul style="list-style-type: none"> võõrkeelse õppe/mooduli väljatöötamine uute õppekavade ja/või ühisõppekavade arendamine
Kaasamine ja võrdsed võimalused 9	<ul style="list-style-type: none"> HEV õppurite kaasamine õpilärändesse huvigruppide suurem kaasamine rahvusvahelistesse projektidesse kõigi õppekavarühmade vajaduste arvestamine välispraktika korraldamisel võrdsete võimaluste tagamine õpirändes osalemiseks
Teadmiste ja kogemuste jagamine teistele riikidele 4	<ul style="list-style-type: none"> teadmiste ja kogemuste jagamine teistele riikidele

Lisa 2: Veebiküsimustik

VEEBIKÜSIMUSTIK

1. Teie kooli nimi (*palun valige rippmenüüst*)

2. Palun hinnake, kui oluliseks peetakse riiklikul tasandil kutsehariduse rahvusvahelistumist?

- a. väga oluliseks
- b. pigem oluliseks
- c. pigem mitte oluliseks
- d. üldse mitte oluliseks
- e. ei oska öelda

Palun põhjendage oma hinnangut

.....

3. Millistes rahvusvahelistes programmides/projektides teie kool osaleb/on osalenud viimase 3 aasta jooksul? (*Palun märkige sobivad valikud*)

- a. Erasmus+ programm
- b. EMP/Norra programm
- c. Eesti Välisministeeriumi arengukoostöö projektid
- d. NordPlus programm
- e. Interreg programm
- f. muud (*palun täpsustage*) _____

Rahvusvahelistumise strateegia koostamise protsess ning selles osalejad

4. Milliseid strateegilisi dokumente on arvestatud teie kooli rahvusvahelistumise strateegia koostamisel? (*palun märkige sobivad valikud*)

- a. oma kooli arengukava
- b. Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020
- c. Kutseharidusprogramm 2016-2019
- d. Tark ja tegus rahvas 2015-2018
- e. Teadmispõhine Eesti 2014-2020
- f. regionaalne(sed) arengukava(d) (*palun täpsustage*) _____
- g. valdkondlik(ud) arengukava(d) (*palun täpsustage*) _____
- h. Euroopa 2020
- i. Brugge'i kommünikee

- j. Riia soovitused. Euroopa koostöö kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas 2015–2020
- k. muud (*palun täpsustage*) _____

5. Kes osalesid teie kooli rahvusvahelistumise strateegia koostamisel või uuendamisel? (*palun märkige sobivad valikud*)

- a. direktor
- b. teised juhtkonna liikmed (*palun täpsustage*) _____
- c. arendusjuht
- d. projektijuht
- e. rahvusvaheliste suhete koordinaator
- f. osakondade juhid /valdkondade juhid
- g. juhtõpetajad
- h. õpetajad
- i. õpilased
- j. muud (*palun täpsustage*) _____

6. Palun täpsustage, millistes teistes Teie kooli tööd reguleerivates dokumentides (lisaks rahvusvahelistumise strateegiale) on käsitletud rahvusvahelistumisega seotud tegevusi?

.....

7. Kes vastutab koolis peamiselt rahvusvahelistumise strateegia elluviimise eest? (*palun märkige ametinimetused*)

.....

8. Kes tegelevad koolis rahvusvahelistumise strateegia elluviimisega? (*palun märkige kõik sobivad valikud*)

- a. direktor
- b. teised juhtkonna liikmed (*palun täpsustage ametinimetused*) _____
- c. arendusjuht
- d. projektijuht
- e. rahvusvaheliste suhete koordinaator
- f. osakondade juhid /valdkondade juhid
- g. juhtõpetajad
- h. õpetajad
- i. õpilased
- j. muud (*palun täpsustage ametinimetused*) _____

9. Kas rahvusvaheliste tegevuste planeerimine on osa juhtimisprotsessist?

- a. jah
- b. ei
- c. ei oska öelda

10. Juhul, kui vastasite eelmisele küsimusele “ei”, palun täpsustage, kuidas toimub rahvusvaheliste tegevuste planeerimine?

.....

11. Kas Teie koolis on moodustatud kooliülene rahvusvahelist koostööd koordineeriv meeskond/töörühm?

- a. jah
- b. ei (*palun täpsustage, kuidas on koolis koordineeritud rahvusvahelise koostöö elluviimine*)? _____

12. Juhul, kui vastasite eelmisele küsimusele “jah”, palun täpsustage, kes koolis kuuluvad rahvusvahelise koostöö meeskonda/töörühma? (*palun märkige kõik sobivad valikud*)

- a. direktor
- b. teised juhtkonna liikmed (*palun täpsustage ametinimetused*) _____
- c. arendusjuht
- d. projektijuht
- e. rahvusvaheliste suhete koordinaator
- f. osakondade juhid /valdkondade juhid
- g. juhtõpetajad
- h. õpetajad
- i. õpilased
- j. muud (*palun täpsustage ametinimetused*) _____

13. Juhul, kui vastasite 11.küsimusele “ei” palun täpsustage, kuidas on koolis koordineeritud rahvusvahelise koostöö elluviimine

14. Kellega on Teie kool Eestis teinud koostööd rahvusvaheliste projektide ja ettevõtmiste elluviimisel alates 2014. aastast? (*palun märkige kõik sobivad valikud*)

- a. teiste kutsekoolidega
- b. kõrgkoolidega
- c. üldhariduskoolidega
- d. ettevõtetega
- e. kohalike omavalitsustega
- f. erialaliitudega
- g. riigiasutustega (sh ministeeriumid)
- h. haridusvaldkonnas tegutsevate koolitus- teabe- ja kompetentsikeskustega (sihtasutused, MTÜ-d jne)
- i. muud(*palun täpsustage*) _____

15. Kas Teie koolil on rahvusvaheliseks koostööks prioriteetsed riigid või piirkonnad?

- a. jah
- b. ei

c. ei oska öelda

16. Kui vastasite eelmisele küsimusele “jah”, siis palun täpsustage, millised on teie kooli rahvusvahelise koostöö prioriteetsed riigid ja/või piirkonnad?

.....

17. Kas Teie koolil on rahvusvaheliseks koostööks prioriteetsed valdkonnad

- a. jah
- b. ei
- c. ei oska öelda

18. Kui vastasite eelmisele küsimusele “jah”, siis palun täpsustage, millised on teie kooli rahvusvahelise koostöö prioriteetsed valdkonnad?

.....

19. Kas teie koolis hinnatakse regulaarselt rahvusvahelistumise strateegias seatud eesmärgid?

- a. jah
- b. ei
- c. ei oska öelda

20. Palun nimetage 3 peamist probleemi või takistust, mis võivad ohustada rahvusvahelistumise strateegias seatud eesmärkide saavutamist?

.....

Õpilaste osalemine kooli rahvusvahelistes tegevustes

21. Millistes rahvusvahelistes tegevustes osalevad Teie kooli õpilased? (palun märkige kõik sobivad valikud)

- a. praktika välismaal
- b. välisõpilaste vastuvõtt
- c. osalemine rahvusvahelistes (koostöö)projektides
- d. osalemine rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel)
- e. rahvusvaheliste ürituste korraldamine
- f. muud (palun täpsustage) _____

22. Kuidas toetab Teie kool õpilaste osalemist rahvusvahelistes tegevustes? (palun märkige kõik sobivad valikud)

- a. teavitame kõiki õpilasi erinevatest rahvusvahelise koostöö võimalustest
- b. koolil on kõigi jaoks ühtne välispraktikale kandideerimise kord
- c. välispraktikale kandideerimise tingimused võimaldavad osaleda kõigil (sh õpiraskustega) õpilastel
- d. pakume koolipoolset nõustamist ja tuge välispraktikal osalejale
- e. võimaldame õppetöö paindlikku korraldamist
- f. võimaldame täiendavat võõrkeeletõpet
- g. pakume võõrkeele taseme hindamise võimalust
- h. pakume kultuurilist ettevalmistust

i. muud (palun täpsustage) _____

23. Kas teie koolis õpib hariduslike erivajadustega õpilasi?

- a. jah
- b. ei
- c. ei oska öelda

24. Kui vastasite eelmisele küsimusele “jah” siis kas erivajadusega õpilased on kaasatud rahvusvahelistesse tegevustesse?

- a. jah
- b. ei
- c. ei oska öelda

Kooli töötajate (sh õpetajate) osalemine kooli rahvusvahelistes tegevustes

25. Millistes rahvusvahelistes tegevustes osalevad Teie kooli töötajad (sh õpetajad)? (palun märkige sobivad valikud)

- a. õpetavad välisriigi kutseõppeasutustes
- b. osalevad välisettevõtetes erialasel praktikal
- c. läbivad välisriigi kutseõppeasutuses töövarjuperioodi
- d. osalevad rahvusvahelistel täiendkoolituskursustel
- e. osalevad rahvusvahelistes (koostöö)projektides
- f. osalevad rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel)
- g. osalevad rahvusvaheliste ürituste korraldamisel
- h. õpetavad ja/või juhendavad välisõpilasi Eestis
- i. osalevad rahvusvaheliste võrgustike töös
- j. muud (palun täpsustage) _____

26. Kui suur % teie kooli töötajatest (sh õpetajad) on viimase 3 aasta jooksul osalenud eelmises küsimuses nimetatud rahvusvahelistes tegevustes? Palun andke ligikaudne hinnang

- a. 0-10%
- b. 11-20%
- c. 21-30%
- d. 31-40%
- e. 41-50%
- f. 51-70%
- g. 71-90%
- h. 91% või enam
- i. ei oska hinnata

27. Kui suur % teie kooli töötajatest (sh õpetajad) on viimase 3 aasta jooksul osalenud õpirändes?

.....

28. Kuidas toetab teie kool oma töötajate (sh õpetajad) osalemist rahvusvahelistes tegevustes?

- a. pakume võõrkeeleeõpet
- b. pakume kultuurilist ettevalmistust

- c. teavitame kõiki kooli töötajaid rahvusvahelise koostöö võimalustest
- d. koolil on kõigi õpetajate jaoks ühtne välispraktikale kandideerimise kord
- e. nõustame õpirändes osalevaid töötajaid
- f. võimaldame paindlikku õppetöö korraldamist
- g. rahvusvahelistes tegevustes osalemist arvestame täiendkoolitusena
- h. muud (*palun täpsustage*)_____

29. Palun hinnake, mitu kutseõpetajat teie koolis on täna valmis õpetama võõrkeeles?

(*palun täpsustage õpetajate arv*)

- a. inglise keeles _____ õpetajat
- b. saksa keeles _____ õpetajat
- c. vene keeles _____ õpetajat
- d. soome keeles _____ õpetajat
- e. muu keel (*palun täpsustage*)_____
- f. ei oska hinnata

Rahvusvaheline mõõde kooli arendustegevustes

30. Palun hinnake, millised õppekavaarendusega seotud muutused on teie koolis toimunud viimase 3 aasta jooksul toimunud rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusel? (Palun hinnake allolevaid väiteid 4 palli skaalal, kus 1 – täiesti nõus, 4 – pole üldse nõus, 0 – ei oska vastata)

- a. Meil on rahvusvahelise koostöö tulemusel loodud ja rakendatud uusi õppekavu
- b. Õppekavade koostamisel ja rakendamisel arvestame rahvusvahelisest koostööst saadud kogemusi
- c. Rahvusvaheline mõõde on osa õppekava arendusega tegeleva meeskonna tööst
- d. Muudetud on olemasolevate õppekavade õpiväljundeid ja ülesehitust
- e. Muudetud on õppekava moodulite õpiväljundeid ja nende hindamisega seonduvat
- f. Õppekavade koostamisel arvestame erialadele/kutsetele rahvusvaheliselt seatud nõudeid
- g. Õpilase poolt välisriigis sooritatud õpinguid arvestatakse alati põhiõpingute osana
- h. Rahvusvahelises koostöös osalenud õpetajad kasutavad õppekavade rakendamisel uusi ja innovatiivseid õppe- ja hindamismeetodeid

31. Palun hinnake, millised õppeprotsessi puudutavad muutused on teie koolis toimunud viimase 3 aasta jooksul rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusel? (Palun hinnake allolevaid väiteid 4 palli skaalal, kus 1 – täiesti nõus, 4 – pole üldse nõus, 0 – ei oska vastata)

- a. Koolis on rahvusvaheliste projektide toel kaasajastatud õpikeskkonda
- b. Koolis on mitmekesistatud õppemeetodeid
- c. Kasutame senisest rohkem e-õppe võimalusi
- d. Kasutame õppetöös senisest rohkem IKT lahendusi

- e. Välisriikide õpetajaid ja juhendajaid on kaasatud kooli õppetöösse
- f. Välisettevõtete spetsialiste on kaasatud kooli õppetöösse
- g. Oleme kasutusele võtnud õppijatele suunatud kaasaegseid sh interaktiivseid õppematerjale
- h. Oleme koostanud õppijatele suunatud kaasaegseid sh interaktiivseid õppematerjale
- i. Oleme kasutusele võtnud uusi õppematerjale
- j. Rakendame ECVET põhimõtteid
- k. Õppeprotsessi kvaliteedi tagamisel järgime EQAVET põhimõtteid

32. Palun hinnake, millised õpilasi puudutavad muutused on toimunud teie koolis viimase 3 aasta jooksul rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusel? (Palun hinnake allolevaid väiteid 4 palli skaalal, kus 1 – täiesti nõus, 4 – pole üldse nõus, 0 – ei oska vastata)

- a. Õpimotivatsioon on tõusnud
- b. Õpiränne on toetanud õpiväljundite (sh võtmepädevuste) saavutamist
- c. Õpilased on õppetöös loovamad ja aktiivsemad
- d. Õpitulemused on paranenud
- e. Kõikide erialade õpilastel on võimalus minna välispraktikale
- f. Äsja kutseõppeasutuse lõpetanutel on võimalus välismaale praktikale
- g. Meie õpilaste konkurentsivõime tööturul on tõusnud

33. Palun hinnake, millised töötajaid (sh õpetajaid) puudutavad muutused on toimunud teie koolis viimase 3 aasta jooksul rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusel? (Palun hinnake allolevaid väiteid 4 palli skaalal, kus 1 – täiesti nõus, 4 – pole üldse nõus, 0 – ei oska vastata)

- a. Rahulolu kooliga on tõusnud
- b. Motiveeritus ja avatus uutele ideedele on tõusnud
- c. Huvi rahvusvahelistes tegevustes osalemise vastu on tõusnud
- d. Kõigile kooli töötajatele on loodud võimalus osaleda rahvusvahelises tegevustes

34. Palun hinnake, millised teie kooli puudutavad üldisemad muutused on toimunud viimase 3 aasta jooksul rahvusvahelistes tegevustes osalemise tulemusel? (Palun hinnake allolevaid väiteid 4 palli skaalal, kus 1 – täiesti nõus, 4 – pole üldse nõus, 0 – ei oska vastata)

- a. Kooli rahvusvaheliste koostööpartnerite arv on kasvanud
- b. Rahvusvaheline tegevus on toetanud koolikultuuri ja väärtusi
- c. Rahvusvaheline koostöö on muutunud õppe- ja arendusprotsessi osaks
- d. Rahvusvahelistes projektides ja tegevustes osalemine on koolile toonud kaasa probleeme
- e. Sallivus ja avatus on tõusnud

Maine ja tuntuse edendamine

35. Kas teie kooli rahvusvaheline tunnus on seoses rahvusvahelistes tegevustes osalemisega viimase 3 aasta jooksul tõusnud?

- a. jah
- b. ei

c. ei oska öelda

36. Kui vastasite eelmisele küsimusele “jah”, palun täpsustage, millistel tegevustel on olnud oluline roll teie kooli rahvusvahelise tuntuse suurendamisel? (palun järjestage allolevad valikud olulisuse järjekorras, kus 5-kõige olulisem jne)

- a. rahvusvahelistel üritustel (sh kutsevõistlustel, messidel) osalemine
- b. rahvusvahelistel üritustel esinemine
- c. rahvusvaheliste ürituste (sh kutsevõistluste) korraldamine
- d. osalemine rahvusvahelis(t)es organisatsiooni(de)s/koostöövõrgustikes/töögruppides
- e. osalemine rahvusvahelistes arendus- ja koostööprojektides
- f. osalemine Välisministeeriumi arengukoostöö projektides
- g. meie töötajate osalemine õpirändes
- h. meie õpilaste osalemine õpirändes
- i. välisõpilaste, õppejõudude ja ekspertide vastuvõtmine
- j. kommunikatsioonikanalite võõrkeelse sisu arendamine (nt veebileht, sotsiaalmeedia, infomaterjalid)

37. Millistest kommunikatsioonikanalitest on võimalik leida teie kooli tutvustavat võõrkeelset infot? (Palun märkige kõik sobivad valikud) (inglise, saksa, vene, muu – täpsustage)

- a. kooli veebileht
- b. rahvusvahelise projekti veebileht
- c. Facebook
- d. Twitter
- e. Trükised ja/või elektroonilised infomaterjalid
- f. Muu (palun täpsustage)_____
- g. Meie koolil ei ole välja arendatud võõrkeelseid kommunikatsioonikanaleid

38. Juhul, kui vastasite eelmisele küsimusele eitavalt siis palun täpsustage, kas koolil on lähima kolme aasta jooksul kavas võõrkeelseid kommunikatsioonikanaleid arendada?

- a. jah
- b. ei
- c. ei oska öelda

Teadmiste ja kogemuste jagamine väljaspool Eestit (hariduse eksport)

39. Kas teie koolil on võõrkeelne õppekava (-moodul), mis on mõeldud välisõppuritele?

- a. jah
- b. ei

40. Kui vastasite eelmisele küsimusele “jah” palun täpsustage (valdkond, õppekeel, millistest riikidest õppurid ning kui palju)?

.....
.....

41. Kas teie kooli töötajad pakuvad teenusena oma valdkondlike teadmiste ja kogemuste jagamist (haridusalast ekspertiisi) väljaspool Eestit ?

- a. jah
- b. ei
- c. *ei oska öelda*

42. Juhul, kui vastasite eelmisele küsimusele “ei”, siis palun täpsustage, kas teie kooli töötajatel on kavas järgneva 3 aasta jooksul pakkuda teenusena oma valdkondlike teadmiste ja kogemuste jagamist (haridusalast ekspertiisi) väljaspool Eestit?

43. Juhul, kui vastasite küsimusele nr 41 “jah”, siis palun täpsustage, millistele riikidele ja milliseid teenuseid?

.....
.....

Täname Teid vastuste eest!

Lisa 3: Intervjuu kava

INTERVJUU KAVA

Rahvusvahelistumise protsess

- 1) Milline roll on rahvusvahelistumisel teie kooli jaoks?
- 2) Kuidas toimub rahvusvahelistumise eesmärkide seadmine?
- 3) Millistest põhimõtetest lähtuvalt otsustatakse teie koolis rahvusvahelistes programmides osalemine?
- 4) Kes, kuidas ning kui sageli hindab teie koolis rahvusvahelistumise eesmärkide saavutamist?
- 5) Milliste näitajate (kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed) alusel hinnatakse teie koolis järgmiste teemadega seotud rahvusvahelistumise eesmärke: õpiränne, kooli töötajate arendamine, õppekavaarendus, õppeprotsessi arendus, partnerluse arendamine, kutsehariduse kvaliteedi arendamine, kooli rahvusvahelise tuntuse suurendamine, kaasamine ja võrdõiguslikkus, hariduse eksport/kogemuse jagamine teistele riikidele?
- 6) Kas töömaailma esindajad olid kaasatud kooli rahvusvahelistumise strateegia koostamisse ja tegevuste elluviimisesse?
- 7) Kuidas on teie koolis koordineeritud rahvusvahelise koostöö elluviimine?

I. Õpilaste õpiränne

- 8) Kas teie kooli õpilaste seas on õpirändes osalemine populaarne? Kuidas valitakse õpirändes osalejad?
- 9) Milline on teie koolis sissetuleva õpirände maht ning kas seda on kavas suurendada?

II. Kooli töötajate arendamine sh õpiränne

- 10) Teie kooli rahvusvahelistesse tegevustesse kaasatud töötajate osakaal – kuidas olete selle tulemuseni jõudnud?
- 11) Mis vormis pakutakse teie koolis töötajatele täiendavat keelelist ettevalmistust rahvusvahelises töös osalemiseks?

III. Partnerluse arendamine

- 12) Kui aktiivselt tegelete partnerite otsimisega ja partnersuhete hoidmisega?

IV. Kutseõppe kvaliteedi arendamine

- 13) Millised õpirändes osalenute oskused (lisaks erialaoskustele) mõjutavad õpilaste konkurentsivõimet tööturul?
- 14) Kas ja kuidas on teie koolis toimunud välisriikide õpetajate ja juhendajate ning välisettevõtete spetsialistide kaasamine kooli õppetöösse?

V. Rahvusvahelise tuntuse suurendamine ja kommunikatsioon

- 15) Kas teie koolil on turundusstrateegia kooli tuntuse tõstmiseks? Kui jah, siis kas see hõlmab ka rahvusvahelisi tegevusi, rahvusvahelist sihtrühma? Kui ei, siis kas selle loomiseks on vajadus?

VI. Õppeprotsessi arendamine

- 16) Kas ja milliseid innovaatilisi õppematerjale ning õppemeetodeid olete seoses rahvusvahelise koostööga õppeprotsessis rakendanud?

VII. Õppekavaarendus

- 17) Kas ja kuidas on rahvusvaheline koostöö kaasa aidanud õppekavaarendamise protsessile teie koolis viimase kolme aasta jooksul? Juhul, kui olete loonud ja rakendanud uusi õppekavasid, palun täpsustage milliseid?

VII. Kaasamine ja võrdõiguslikkus

- 18) Kas ja mis vormis on teie koolis kaasatud erivajadustega õppurid rahvusvahelistesse tegevustesse?

IX. Hariduse ja koolituse eksport/kogemuse jagamine teistele riikidele

19) Kas teie kooli töötajad pakuvad teenusena oma valdkondlike teadmiste/kogemuste jagamist (haridusalast ekspertiisi) väljaspool Eestit? Millest see sõltub? Millised on peamised eeldused/takistused? Mida saaks teha, et koolil oleks võimalik pakkuda?